

ПЛУГ ТА МЕЧ

4.

Неперіодичне видання Українського Союзу Гетьманців - Державників
«Плуг та Меч» в Аргентинській Республіці.

БУЕНОС АЙРЕС

1 9 3 7.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА УПРАВИ СОЮЗУ «ПЛУГ ТА МЕЧ»:

Для всякої кореспонденції:
Casilla de Correo 1060
Correo Central
Buenos Aires

Для грошевих посилок і поручених листів:
Sr. Juan Andruschenko
Casilla de Correo 1060
Correo Central
Buenos Aires

ЗМІСТ

Заповіт Мазепи.	Стор. 1.
Постать Мазепи в Історії України.	» 3.
«Нова» Росія. Ів. Андрушенко.	» 8.
Уклад національних сил. А. Білопольський.	» 10.
Нація і Армія. Н. Корчак.	» 18.
Хвороба наша — недержавність. В. Липинський.	» 21.
Большевики побоюються повороту Гетьманщини. П. К-ів.	» 25.
Український рух і Козаки Націоналісти.	» 27.
Повідомлення. Ів. Андрушенко.	» 28.
 Ріжне:	
Новий Український Літак.	» 29.
Академія в память Мазепи	» 29.
Союз Хліборобів Державників.	» 30.
Полемика І. Чередниченко.	» 31.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА СЛІДУЮЧЕ ЧИСЛО!

«ПЛУГ ТА МЕЧ» МАЮТЬ НА ПРОДАЖ:

Українська Книгарня на Док - Суді
Librería Ukraniana
Calle Ing. Huergo 1263
Dock Sud — Pr. Bs. Aires

Книгарня Ляшкевича і Тарасюка
Av. L. N. Alem 1138
Buenos Aires

В Європі:

Книгарня Т. Савули, Віденъ.
Buchhandlung Teodor Sawula
Riemergasse 2.
Wien I.

ПЛУГ ТА МЕЧ

НЕПЕРІОДИЧНЕ ВИДАННЯ
«ПЛУГ ТА МЕЧ»

УКРАЇНСЬКОГО СОЮЗУ
В РЕП. АРГЕНТИНИ

EL ARADO Y LA ESPADA

Almanaque de la Unión Ukrainian “El Arado y La Espada” en la R. Argentina

BUENOS AIRES

NUM. 4.

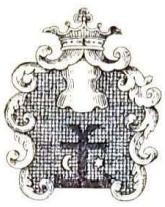
OCTUBRE, 1937

ВСІ СПОКОЮ ЩИРО ПРАГНУТЬ, А НЕ В ЄДЕН ГУЖ ВСІ ТЯГНУТЬ.

ОЗМІТЕСЯ ВСІ ЗА РУКИ, НЕ ДОПУСТИТЬ ГІРКОЙ МУКИ
МАТЦІ СВОЄЇ БІЛШ ТЕРПІТИ. НУ-ТЕ ВРАГІВ, НУ-ТЕ БИТИ.
САМОПАЛИ НАБИВАЙТЕ, ОСТРИХ ШАБЕЛЬ ДОБУВАЙТЕ,
І ЗА ВІРУ ХОЧ УМРІТЕ, А ВОЛЬНОСТЕЙ БОРОНІТЕ!
НЕХАЙ ВІЧНА БУДЕ СЛАВА, ЖЕ ПРЕЗ ШАБЛЮ МАЄМ ПРАВА.

A large, ornate handwritten signature in cursive script, likely belonging to Hetman Ivan Mazepa. The signature is fluid and expressive, with many loops and flourishes. It appears to read "Іван Мазепа Гетьман України" (Ivan Mazepa, Hetman of Ukraine).

Заповіт і власноручний підпис Гетьмана І. Мазепи.

ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА

1687 — 1937

Постать Мазепи в Історії України

Рівно 250 літ тому, 25 липня 1687 року, військо козацьке, вертаючи з турецького походу, на своїй раді, що відбулася вона в таборі над річкою Коломаком, вибрало Гетьманом України Генерального Осaulа Івана Мазепу-Колединського на місце Самойловича, якого скинули москалі.

Значіння історичного дня 25 липня 1687 року полягає в тому, що він є переломовим ментом в історії Українського народу. З днем коли підняв булаву Гетьман Мазепа закінчилася лихоліття України, закінчилася доба, яку обвіяні сумом думи народні назвали «Руйною». Тягніася вона 30 літ — від смерті Великого Богдана в Червню 1657 року до обрання Мазепи в Липню 1687 р. — і залишила по собі спустошення, що відбилися на кількох поколіннях.

Щоб зрозуміти та оцінити здобутки і спадщину по 22-літньому гетьмануванню Мазепи, повному невпинної праці, моральних терпінь та гірких розчаровань, треба перебігти оком попередні події і усвідомити собі, до якого занепаду прийшла Україна в тім часі, коли влада над нею переходила до рук Івана Мазепи.

Богдан Хмельницький велетенським розмахом своїх державно - творчих здібностей, надлюдським напруженням розуму та волі створив на розвалинах старої Руси молоду державу, Україну. Він добре зінав лихі та й добре властивості нашого народу. Своїм геніальним зором в будучину він передбачав, що наслідки його надлюдської праці можуть загинути у взаємній боротьбі та колотнечі, якщо держава не здобуде сталого та трівкого устрою, оскільки вона не матиме влади, якій для загального добра треба служити і, якої нікому не вільно змінити. Тому він скликав перед смертю Козацьку Раду і на ній передав гетьманство синові своєму Юрію, заповідаючи старшині та народові гуртуватися коло цієї влади, як установи над усіма поставленої і всіх об'єднуючої.

Значіння цього кроку старшина не була в стані зрозуміти, і за це майже

всі чільніші її провідники заплатили своїм життям, держава незалежністю, а народ свободою. Ця старшина соціально, як стан, була ще дуже молодаю і власної традиції ще не мала. Та частина, що прийшла з під Польщі, хотіла організувати Україну на польський взірець з виборними Гетьманами і розріжниковими станами, а козацтво і низова старшина воліли самодержав'є, подібне до московського бо сподівалися знайти в ньому забезпеку від можливого повстання magna - шляхецької сваволі. Перша частина була не така численна, але культурніша і більш впливова. Вона зразу ж зпаралізувала всі замисли Богдана.

Негайно по смерті свого Батька 16 літній Гетьман побачив, що йому немає на кого опертися. Він ще був замолодий, щоб власними силами здійснювати свої завдання, тому погодився з вимогами близького оточення, скликав нову Раду і склав булаву по трьох тижнях гетьманування. Але на Раді Козацькій про це не хотіла на віть слухати більшість громади, себто низове старшинство і козацтво. Вигуки «Хмельниченко нехай буде за Гетьмана!», не допускали до слова прихильників нового кандидата, Івана Виговського. З великими труднощами вдалося видобути від Ради згоду на те, щоб Виговський заступав Юрія на гетьманстві лише до часу його повноліття з виразною вимогою підписуватися «На той час Гетьман Іван Виговський».

Республиканська старшина, побачивши, що в столиці Чигирині не буде в стані здійснити своїх замислів, скликала через місяць нову Раду в Корсуню, подбавши про те, щоб на неї попали тільки відповідні особи. Там було остаточно проголошено Гетьманом Виговського.

Проти Виговського негайно виступив полковник Пушкар, а з ним два полки: Полтавський та Миргородський. Виговський обсадив Полтаву, повстання придушив, а Пушкаря вбив. В тій сутичці загинуло також 15 тисяч його прихильників. Незабаром по то-

му проти Гетьмана повстив Переяславський полковник Тиміш Цицюра, якого підтримали московські воєводи.

Він розбив лівобережні залоги Виговського і вбив їхнього начальника, Немирича.

Так зачиналася та нечувана в історії вакханалія самовинищення українців, якій пізніше нарід дав назву «Руїни».

Виговський, не гаючися, вбив Цицюру, потім Тетеря вбив Наволоцького полковника Поповича і розбив його полк. Закріпившись на Правобережжю, він вбив Виговського й допоміг полякам знищити полковника Богуна.

Тимчасом на Лівому Березі Брюховецький з допомогою москалів убив наказного Гетьмана Сомка та полк. Золотаренка, а їхніх кількадесят прихильників вислав до Москви, відкиля вони пішли в заслання на Сибір.

Далі з'явився Дорошенко, який вигнав Тетерю, а цей виїмігрував до Туреччини і вмер в Адріянополі, як рівнож знищив Брюховецького й розбив Запорозького кандидата Суховія. Він розбив також і другого польського ставленника, Ханенка, який заступив Тетерю.

Одночасно з тим Самойлович боровся за булаву з Многогрішним на Лівобережжю, при чому Самойловичеві вдалося скинути Многогрішного та за слати його в кайданах до Москви, звідки, після катування, пішов на вигнання до Сибіру.

Потім Дорошенко піддався Москальям а ці заслали його до Вятки. Він умер в Московщині.

Всі ці спів'учасники та діячі великої трагедії українського народу, воюючи межи собою за владу, не раз закликали собі на допомогу чуже військо, яке переходило вздовж і впоперек наш край, руйнуючи його. Наши вороги москалі, поляки та турки по кілька разів переходили через Україну з вогнем та мечем на заклик одного чи другого кандидата, що вони завзято чубились межи собою.

Так винищила себе і запропстила свій край козацька старшина, занехавши мудрий заповіт Великого Гетьмана Богдана.

Ця колотнеча, триваючи десятиліт-

тями, в пень зруйнувала перед тим мідом та молоком пливучу Українську Землю. Господарство було зруйноване. Народ збіднів від безнастаних поборів своїх та чужих військових загонів, що гуляли вони по Україні від одного кінця її до другого. Найбільше занепало колись найгустіше заселене Правобережжя, яке місцями повернулося в справжню пустелю. Піду пала культура. Як старшина так і народ здичавіли і здеморалізувалися у безпереривній взаємній боротьбі. Ніхто нікому не вірив і українці оден другого ненавіділи і боялися більше ніж чужинців.

Сучасники пишуть про тодішній стан України так:

«Сила козацька охляла через колотнечі; величезні полки: Полтавський, де жило сорок тисяч, Миргородський, де було тридцять тисяч, Прилуцький та Іркліївський погинули до останку. Міста і села заростають кропивою».

Другий описує:

«Тут страшена Вавилонська крута нина: містечко воюється з містечком, син грабує батька, батько — сина. Мета їх, щоб не бути під королем ні під царем. І вони гадають добутися того, сваривши та лякаючи короля царем, а царя королем. Розсудливіші благають Бога, щоб хто небудь, чи король, чи цар швидше взяв їх до добрих рук і не попускав безглуздой черни свавольствувати».

В таких умовах 250 літ тому перебрав владу Мазепа.

Він був дрібний шляхтич і походив з Білоцерківщини в Київському воєвідстві. Освіту одержав у Київській Братській Школі, а після того, за Польщі, де який час служив при дворі польського короля. Відтиля їздив для закінчення науки до Західної Європи. Там його, як гадати, застала революція Хмельницького. Мазепа був ще де який час при Польському дворі, а пізніше залишив службу і оселився на батьківськім господарстві.

По тому він опинився при Дорошенкові, з яким працював 5 літ. Дорошенко послав його до Кримського Хана просити підмоги, і це посольство був переловив на Запоріжу Кошовий Сірко та вислав до Самойловича. Як

людина дуже мудра і освічена, а до того Самойловичу з невістю перед тим відома, Мазепа зразу здобув собі повагу та довір'я у Гетьмана, як також і в московських воєвід, допомогою яких Самойлович тримався.

Після того Самойлович використовував Мазепу для всяких важливих дипломатичних місій. Таким чином Мазепа двічі був у Москві, де також здолів викликати до себе довір'я та симпатію.

Похід москалів та Самойловича на Крим у 1687 році винав нещасливо. Дуже пошкодило те, що степ був випалений і війська та коні в поході охляли. При повороті московський воєвода Голіцин знайшов попаленими де які побудовані перед тим містки. Воєвода кинув Самойловичу обвинувачення, що то все було зроблене з його відома, бо в Москві знали, що війна з татарами, яка зближала Москву з Польщею, була Україні небажана. Самойловича заковано в кайдани і вислано до Москви, а відтиля на Сибір.

В той час Мазепа був найбільш пожаданим кандидатом, як для козацтва, так і для московського уряду, і тому його обрали та затвердили на гетьманство.

Ставши гетьманом з московської ласки, як і його попередники, Мазепа не полішив мрій про здобуття самостійності для свого народу. Ті мрії були ще живі і між недобитками старшини, але він бачив, що в тих обставинах одвертою боротьбою вже неможливо було нічого здобути. Ціле українське громадянство і провідна верства вже так були здеморалізовані, що неможлива була конспірація навіть в дуже обмеженому колі. Все було загрожено доносами і з'осереджено на московській ласці, а до того народ, натерпівшись від отаманії і кандидатоманії за часів руйни, пер всим тягарем своєї маси до Московщини. Московський режим був тяжкий і жорстокий, але давав змогу спокійного життя і творчої праці, тому маси, а особливо нижче духовенство, ні про яку самостійність не хотіли слухати. Після того, як культурні українські сили винищили себе у взаємній боротьбі, Україна котилася до повного політичного занепаду.

Великої праці коштувало Гетьманові завести спокій, твердий лад, законність і безпеку в державі. З великими зусиллями було налагоджене господарство і повстала торговля внутрішня та зовнішня. На це було потрачено де кілька літ.

Мазепа знов, що ідеї, хоч як справедливі та гарні, не існують лише в повітрі та в книжках, що всяка ідея може бути зліснена громадянством, яке в ній виросло, що українську ідею зможе перевести в життя тільки якийсь добре споєний український клас, або стан. Тому він звернув всю енергію на те, щоб створити міцний український козацький стан, такий, як мала Московщина в своєму «служилому сослові», а Польща в шляхті. З огляду на те, що контролю над урядом мала в руках Московщина, він намагався цей стан зробити незалежним від держави і впроваджував приватну власність на землю. Величезна скількість військової старшини та козацтва одержала від нього землю в приватне і дідичне володіння.

Московщина таких порядків ще не знала. Там урядник одержував землю з підданими на прожиття, а коли від нього відбирається уряд, то відбирається і земля. Московські воєводи скоро зрозуміли, до чого веде така політика Мазепи, але нічого не могли зробити, бо тоді в самому московському уряді існували терти. Цар Петро захопився Західно - Европейською культурою, і багато членів уряду, прихильних до старовини, почували себе непевними. Крім того гвалтова европеїзація Московщини, яку переводив цар, викликала опір в населенню і вносила замішання в державні справи.

Все це використав Мазепа для створення козачого стану в Україні та установлення її громадського життя.

Він дбав не тілько про матеріальне зміцнення українських станів. Ще більше уваги присвятів він культурному піднесення населення. Славетну Могилянську Академію він значно удосконалив та поширив, поставивши її врівні з західно - европейськими університетами. Вона мала за гетьманування зепи по над 2.000 студентів, скількість на ті часи нечувана. До неї при-

їздила вчитися молодь, навіть, зі сло-
в'янських країн Туреччини та з самої
Московщини, яка таких шкіл не знала.
Чернігівська колегія була перетворена
в Ліцей з програмом вижчих шкіл. По
всій Україні засновано при церквах без
ліч народніх шкіл. Заходами Мазепи
бо добре зізнав, що тогочасну зіпсовану
було утворено кілька друкарень. Він
покладав надії на молоде покоління,
старшину за тяжко було переробити.

Поза тім він завів наемне військо
сердюків на взірець західно - европей-
ських гвардій, бо зізнав, що у випадку
заколотів ні на кого не можливо було
спуститися. Він дотримував своїх з'обовязань у відношенню до Московщини,
але старався бути від неї якнайменше
залежним. Московський уряд охоче
послав військо для Мазепи у випадку
заколотів, але потім ті відділи зали-
шилися в Україні. Є підстави твердити,
що з московського боку, навіть, роби-
лася пропаганда в народі проти ко-
зацької старшини на те, щоб, прида-
вивши заколот військовою силою,
тримати потім народ і старшину від
 себе в залежності. З тим усім Мазепа
умів давати собі раду, позбавляючи
московські гарнізони можливості при-
кождій нагоді встрявати у внутрішні
українські справи.

Заходи Гетьмана не скрізь знаходили зрозуміння і підтримку. Всі вважали відповідальним українській уряд за приниження та безправства, які чинили московські залоги. Невдоволених в Україні було багато і доноси на Мазепу сипалися в Москву з усіх боків. В таких умовах Гетьман мусів переводити свої плани в життя, стрічаючи ак-
тивні перешкоди з боку Московщини і опір в самій Україні. Наскілько мало державного почуття було між українцями, видно хочби з того, що доносу не побриджився, навіть, найближчий співробітник Мазепи, Генеральний Суддя Кочубей.

Коли Московський уряд не зробив з Мазепою того самого, що він перед тим вчинив зі Самойловичем, то це сталося тільки завдяки надзвичайній політичній зручності Мазепи та почасті з огляду на непевність, в якій перебував уряд, в звязку з напруженням відносин до Швеції.

З українського боку постать Мазепи не знайшла до останніх часів відповідної оцінки. Думки про нього, навіть, в наші часи розбіжні. Його величезна заслуга в припиненню руїни і за-
ведення ладу в Україні, в піднесенню культури та державно - національної свідомості признається одноголосно. Але з другого боку існують закиди, що Мазепа не розумів і не поділяв стремління працюючих народніх мас до свободи, та що він заводив кріпацтво. В наших часах можна було почути з української преси, навіть, закиди в тому, що він не був соціал - демократом. Такі закиди не тільки не слухні, але навіть свідчать про те, як мало українці знають свою історію та розуміють її.

Таких держав, де б громадянство мало лише права і ніяких обов'язків, ще на світі не існувало. Ясна річ, не могла існувати й Україна. Ці обов'язкі до держави в ріжких часах виглядали інакше. Тепер платиться податки, а тоді треба було давати їх в натурі — зброєю, збіжжям, або працею. Гроші, хоч існували, але їх мали тілько голови держав для надзвичайних загально державних потреб, напр. на вирядження закордон посольств, на далекі походи і т. д. Всякий урядник в середині держави винагороджувався тим, що йому давалася земля і право вимагати праці від посполитих. Всякий посполитий мусів платити державі податок тим, що працював на козацьку старшину, яка від себе давала державі військо, забезпечене зброєю, муницією та поживою. Така праця при Мазепі доходила до двох днів на тиждень. Під час воєн і при наборах у походи ко-
зацькі реестри були отворені. Всякий посполитий, коли хотів, міг вписатися і стати козаком. Тоді він звільнявся з панщини, а мусів виконувати свій обов'язок перед державою збройно. Завжди більшість була такіх, що не мали нахилу до зброї. Їх покозачені прозви-
вали «салогубами».

Ті дикі прояви сваволі, що відбува-
лися над українським населенням за
московських, а особливо за польських
часів, являлися наслідками національ-
ного поневолення і карою за те, що
українці, ухиляючись від добровільно-

го виконання своїх обов'язків перед власною державою, докотилися до того, що виконували під жорстоким примусом повинності, в десятеро тяжчі на користь ворогів.

Що Мазепа дбав про захист та добробут селянства, видно з його універсалів та інших роспоряджень. Так в універсалі 1696 року він вимагає від землевласників та державців, щоб вони обмежувалися звичайними данина-ми і не зловживали своєю владою, використовуючи вижче міри селянство. Що це не були порожні слова, видно з його наказів про відбирання оренд та маєтностей. Не зважаючи на нечуваний визиск Московщини, повинності в Україні на протязі всього гетьманування Мазепи були майже на половину менші, ніж в самій Московщині та тогочасній Польщі.

Гетьманування Мазепи, як загально відомо, закінчилось катастрофою. Під час московсько - шведської війни він отримав зі шведським королем і виступив проти царя Петра, щоб вирватися з московської залежності. Коли московський цар про се ловідався, лють його не знала границь. Не будучи в стані досягнути Мазепи, він наказав зробити опудало, вбрати його в уніформу Мазепи і знущатися над ним, щоб заспокоїти свій гнів.

В церкві також було переведене подібне варварське «лицедійство» дуже східного обряду. Таке саме опудало було внесене до церкви. Кругом цього поставили ченців в чорних ризах. Архиєрей стукає опудало палицею і кричав «Анахтема», а ченці повертали свічки вогнем до долу і йому вторили. Це так проклиниав православний цар, що для війни сконфіскував по монастирях церковну утвар та позабирає дзвони у всіх церквах Московщини і перелив їх на гармати, того «віdstупника», що за своє життя набудував більше церков, ніж було тих ченців, що його кляли.

Московщина виграла війну проти шведів та українців, її Україна надалі залишилася в московській неволі. Мазепа був 70 літнім старцем, і з цілковито надломленим здоровям, коли доля поставила перед ним питання такої надзвичайної ваги. Він виконав його

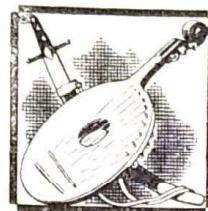
як лицар і справжній син України, відмовившись во ім'я ідеї від всіх земних благ, і пішовши на еміграцію. На жаль цей мент прийшов за пізно. Гетьман зміг дати для цеї справи тільки свою душу, бо тіло його вже відмовлялося служити. Після програного Полтавського бою він ледве живий був доставлений до Волошини і там через два місяці номер 22 серпня 1709 року.

Його жертва не пропала марно. Ідея його відродилася і чекає на другого, Велетня Духу, який зміг би перевести й в життя.

За неповних 22 роки свого гетьманування Мазепа не спромігся остаточно сконсолідувати та унезалежнити Українську Державу. Цього не була б в стані зробити також ніяка інша людина, бо при тому стані, в якому він перебрав державу, на таку справу необхідно було праці поколінь. Але наслідки його велетенських зусиль, показалися після його смерті. Хоч державно - національна ідея загинула в морі крові на Правобережжі; вона вивітрилася на Січи і була навіки приспана в Галичині; вона вже була невідома на свіжо сколонізованих землях Низу, Таврії, та Слобожанщини, — але вона відродилася з Лівобережжя, де жив та працював Іван Мазепа.

Це на Лівобережжю залунала «Енеїда» Котляревського, перша ластівка відродження української культури, а з нею і державно - національної думки. З Лівобережжя походили основники Кирило - Методіївського Брачтва. Це під їх впливом в думах геніяльного Кобзаря після побутово - соціальних мотивів залунали віщі ноти державно - національні. З Лівобережжя уперше по сотках літ проніссся могутній клич Михновського «Самостійна Україна», розбуджуючи приспані серця до чину і посвяти. В «Русалці Дністровій», першій вістунці Галицького відродження не було слів «Держава Українська». Вони прийшли в свідомість громадянства, коли до Львова з Лівобережжя приїхав і там попрацював Пантелеймон Куліш.

Хто знає, чи залишилося що від державницьких змагань Українського Народу, чи не потонув би він в Московському морі, як це сталося з чис-

Ів. Андрушенко.

«НОВА» РОСІЯ.

(Братерське слово до малоросів)

Мова мовиться про ту Росію, що вона має прийти на зміну Советської. Чого ми, українці, сподіватися можемо від цеї, ще не знаної держави московської, яка на руїнах гнилої системи радянської незабаром повстане, вже зароджується? Доброго нічого не віщує вона, лиха ж до несхочу.

Утікачі зпід Советів, що вони тут чи іншу участь в боротьбі проти большевиків брали, або простісько світ-за-очі від того жахливого животіння тікали, ніби до перебрання влади з рук червоних катів вже готуються.

Отож не що давно в Булгарській столиці, Богу-Духу винній, Софії, одна російська газетка заснувалася, що вона притьма, бадьоро всіх, «російських людей» до об'єднання закликає, присоголошує. Два брати Солоневичі, Іван, Борис та Тамара, сестра їхня, з червоної неволі визволившися, тепер в безпеці цю газету з претензійною назвою «Голос Росії» друкують, поширюють. Пером спрітно володіючи, жахливі образи життя-нідиння советських горожан, ведучи читача за руку по ши-

леними іншими народами Росії, наколиб Провидіння не послало Україні великого сина, ім'я якому Іван Мазепа.

Спантеличене ріжними напливаючими зовні гуманітарними, демократичними та соціальними теоріями громадянство українське не знає і не вміє цінити своїх героїв. Прийде час, і він уже недалекий, коли ім'я Мазепи вимовлятиметься в Самостійній Державі Українській з такою самою пошаною та побожністю, з якою ненавистю вимовляли й вимовляють його наші вороги. (А. Б.)

рочених просторах великого пекла в «краю советів», вони влучно змальовують. За короткий час (бо всього лише два роки якіх) ця жвава газетярська родина своїм писанням зацікавити багатьох москалів, а ще більш наших недоростків, «малоросів», встигла з успіхом не аби яким.

Невтомно твердять вони читачам своїм про конечну потребу за сваркі забутися та гуртуватися щоби бути готовими до великого «завтра», то б то часу, коли комуна загине. Гордовито й з пихою пишуть про свої надії на те, що російські патріоти нову Росію відбудують, яка то вона буде могутня (а як же!) та славна та як гарно в ій російськім народом (а с ж їх не мало, аж 129) житиметься.

Маємо ми, українці, занадто тяжкий досвід, здобутий надлюдськими стражданнями всеї нашої нації як за царів, так і під російською демократією, щоб могли в обіцянкі облесливих москалів та їхніх підголосків повірити.

Обернутися в правителів нової охлократії російської імперії заходжуються ті, що вони повинні були б чесно виконати свій обов'язок перед народом, що він їх породив.

Солоневичі — білорусини — пам'ятати мусили, що ті одлюдкі, які в році 1918-ому закопали в землю живцем цілу Центральну Білоруську Раду, складену з патріотів, синів нещасливої посестри нашої Білоруціни, були не просто собі большевики - інтернаціоналісти, а перш за все москалі, що облудно обіцяючи право народів на самоозначення, в пень найменьший наятк на бажання окремішності нищили. Зруйновані до краю безглаздо - уто-

пійними експериментами совітської комуністичної господарки та політики, білорусини чей же могли б сподіватися, що «наука не пішла до лісу» та що їхні найрозумніші діти коло віdbудови для них нової російської в'язниці, з якої тяжче буде їм вихопитися, ніж з большевицької каторги, не заходяться. Шкода цеї праці, бо ім'я їй — зрада...

Подібність недолік історичної та національної вдачі вже спільній шлях нам з білорусинами визначила, а цей шлях, — плече в плече стати щільно непоборною лавою Святославових полків чолом проти Москви, щоб до віку рукі довгі, загребуці кочовничіх москалів раз на все вкоротити...

Про те, що десь там та хтось з російських вигнанців в затишку рятувати їхню Росію заходиться не казали б нічого ми, гетьманці - державникі, коли б до голосу новітніх «Собірателей Землі Русской» жадібно - зрадливо наші діти непевні, малороси, плід колоніяльного життя народу нашого, не дослухалися, готувалися. Рація стану державного наказує владно сумлінню нашему український чинний актив від страти можливої зберегти, заощадити.

Знову ж бо земля наша страдниця тереном з'ударення чужіх нам сил в боротьбі за владу може статися. Реставраційний, «блій» рух москалів в Україні (Денікін, Врангель в роках 1917 - 21) на 90 % складався з «само-отверженних», що не були воїни в стані повірити у власну Українську Державу, але, воявничі з природи, зброєю свою привернути царський устрій і на землях України з запалом допомагали.

Під владне життя в цілковитій залежності від Московської метрополії багатьох українців вірити в могутність російської держави привчило, притлумивши в них чесне бажання працювати для власної своєї Держави. Колись то шляхта, духовництво та старшина наші на обіцянці Москви спокусилися і ревно «з-за лакомства нещасного» москалім - Володарям загнати свій народ до російської стодоли підпомагали без чести, нерозумно, огидливо.

По нечуванному потрясенню, «шестої частині світу», коли змогла себе, на весь згорт дика кочовнича вдача номада москаля під машкарю - злудою ніби інтернаціонального большевизму, виявити, москалі, не большевики, знов очі свої завидючі в бік святого нашого Києва звертають. Зі столиці нашої сяйнуло ім світло культури християнської, за вчителів були у москалів «черкаси», то б то прадіди наші. Але зась їм до нього, до нашого красеня Києва...

Большевизм - комунізм, цю хижачьку, химерну потвору хорого мозку сповідів: Маркса, Леніна та Троцького, для врятовання світової цивілізації чим скорш треба добити (тоді він сам собою в цілому світі зникне, розв'ється), але ви, малороси, затямети мусіте, що за «службу» цю подяки сподіваної не осягнете, бо справжні москалі вам не вірять і ніколи не вірили, обзываючи вас «хітромі», а надто тепер, коли були вони свідками, що Родзянко, Шульгин та до них подібні «хітре малороси» накоїли. Не хай з пам'яти вам не випаде згадка за їхніх паходлків: Самойловича, Брюховецького, Скрипника, Хвильового та Любченка («чи ж можна віри йняті зрадникам?»). На що ласки вам у будучого царя самодержця російського запобігати, коли в нашій Державі Козацькій Українській мудрого Монарха - Гетьмана матимемо, якому вірність прирікши, по-лицарськи мечем та розумом землю прадідівську від зазіхання на ней сусідів-драпіжників боронитимете. Слави, пошани її життя щасливого у себе вдома зазнаєте, а не на послугах принижуючіх у чужіх панів потурнаками, яничарами.

Прийміть це слово братерське гетьманців - державників близько, щільно до серця - розуму та її роздумайте (вже час!) над тим, чи чесно проходите вій свій шлях життєвий і чи правда стоїть за вами. Не ставайте до праці на полі чужому, своє бо українське скривавлене на вашого плуга та меча з правом та надією нехібною чекає, не дочекається...

А. Білопольський.

УКЛАД НАЦІОНАЛЬНИХ СИЛ

Державу, як і всяке інше явище, можливо розглядати з ріжких точок погляду: правної, економічної, расової, культурно - історичної і т. і. В залежності від того можливо дати їй те чи інше окреслення. В сучасних обставинах українці приходять до розуміння держави, скажемо, з генетичного боку, себ-то з точки погляду уявлення, купчення та керування тих сил, напруженням яких нація може осягнути свого найвижчого оформлення і самоздійснення.

Під цим кутом погляду держава є висловом і матеріальним оформленням духу нації. Це є зреалізовання стремлінь певної групи людей, в певнім етнографічнім оточенню на данній території. Тому першою і основною передумовою повстання чи істнування держави є наявність державно - творчої верстви в спільнстві, його порушуючої сили.

Два другі чинники — народ і територія — можуть бути більш або менш сприятливими для повстання держави, але не рішаючими. На певнім, порівнюючи невеликім відтинку часу, вони є явищами досить сталими. Натомісъ перший чинник — державно - творчий провід — є не тілько змінним, але й залежним в своїй чинності від свідомої волі одиниць. Всякі несприятливі для державно - творчої чинності явища в території (напр. відсутність природних кордонів), чи в народі (напр. його низька національна свідомість), мусять бути надолужені високою моральною якістю, енергією та посвятою провідної верстви.

Отже, щоб мати державу на Українських Землях, треба думати про з'організування провідної верстви. В яких формах буде об'єднана провідна верства, такий устрій матиме Українська Держава. Припущення, що до її повстання може прийти і без об'єднання сил, є хибне, бо сил тих надзвичайно мало. При їх розпорешеності держава, навіть як щоб вона, збіgom якихось виключно сприятливих обста-

вин, повстала, опинилася б в залежності від зовнішніх сил, себ-то не була б українською в повному розумінні.

В сучасних умовах істнування української нації можливості вільного вислову та поширення думок в масах, як і умови селекції активних елементів істнують на еміграції; відносна, бо в певних питаннях значно обмежена, можливість істнує ще на Західних Землях. Тому на еміграції та почасти на Західних Землях лежить моральна відповідальність за переведення всієї ідеологічної роботи і за усталення та обґрутування основ, на яких мають повстati можливості скупчення та нарощання української державно - творчої сили в формі певного трівкого ядра.

Можливо почути твердження, що еміграція, в порівнанні з Україною, є сила занадто дрібна, щоб вона могла відіграти якусь роль, а до того ліхоліття та матеріальними обставинами здеморалізована і духовно заломлена, що сили є в самій Україні і, при ослабленню того чи іншого ворога, вони вийдуть назверх. Такі твердження мають слухність лише до певної міри. Разом з фізичним занепадом української політичної еміграції скрізь дається спостерегти відродження, очищення та моральне змінення її державно - національної ідеї.

Щоправда, державно - творчі сили на еміграції будуть, в порівнанні з величиною завдання, дуже невеликі, але це ще не має великого значення, оскільки вони не здеморалізовані. Найголовніше є те, щоби вони були морально та соціально здоровими і здібними до розвитку.

Існували, напр. обставини, коли фашистська ідея була в Італії неможливою до здійснення, бо вимагала в де кілька разів більше сил, ніж їх в дійсності мала. Так само большевицька ідея була свого часу не до поду-

мання в Росії, або націонал-соціалістична в Німеччині, чи монархична в Греції.

Отже і тепер існує в світі не одна ідея неможлива до здійснення сьогодня, але цілковито реальна в будучині, навіть дуже недалекій. Як найбільше це стосується до ідеї української державності. Наша ідея буде нездійсненою лише в тому випадку, коли вона не знайде свого вислову в організації, якаб відповідала всім вимогам сучасності, коли вона не потрапить своїх внутрішніх порушуючих сил згармонізувати, дати їм співзвучність і скоординовані напрямок чинності.

Дати такий внутрішній уклад українським державно - творчим силам, щоб вони, проявляючись в інертному українському оточенню і в стиканні зі силами зовнішніми себе взаємно не ослаблювали і не нищили, — це і є створити українське державно - творче ядро.

Це ядро мусить бути міцним не так своїми розмірами, як внутрішнім споєнням. Лише тоді воно буде в стані видержувати удари зовні, а разом, що головніше, асимілювати активні елементи невтрацьні, себ-то не маючі виразного напрямку і не наелектризовани ніякою ідеєю, а також витягати з маси і відрати в себе наростиючі елементи співзвучні. Цей другий процес наростання прихильних елементів в певних умовах може відбуватися з вибуховою силою.

Якеб мале не було в порівнанню до активних сил самої країни зформоване в штучних умовах поза територією, або поза існуючими на ній законами емігрантське чи сутеренне ядро, все ж воно, вливши в ті сили, при всіх умовах дасть їм певне, цілком виразне зафарблення і органичні форми. Тому власне історія людства дає численні приклади величезного впливу еміграції та повстань на розвиток відповідних країн та народів.

Слід лише уявити собі, як би виглядали українські визвольні змагання тепер, наколиб українське громадянство в 1917 році було повнене хоч уламками Мазепино - Орликової еміграції. Тоді, напевно, не були б страчені ті дорогоцінні 10 місяців, що пройшли в нестяжному «ступанні на одному і тому місці» до оповіщення самостійності третім універсалом. Московський большевизм не встигби зорганізувати своїх сил і московсько - українська війна малаб інші наслідки.

Витиснена зі свого органічного оточення й позбавлена можливості купчиться при якихось правно устійнених суспільних організмах: армії, церкві, господарстві, чи наукових установах,

українська еміграція тим більш послідовно єднається на підставі своїх внутрішніх, підсвідомих стремінь.

Як би ми не підходили до пізнання та оцінки чинних державотворчих українських сил, іх внутрішню суть і зміст найліпше зможемо усталити на підставі трьох одзнак, що їх вказав нам Липинський: відношення до зброй, до ідеї й до господарства.

Всі, так звані, «військові кола» та «бюрократія», під якими називами вони в історії не виступали і в якій стадії свого наростання та розвитку вони не перебували, все стреміли і стремітимуть до диктатури, себ-то до необмеженої влади меча і повної нівелляції громадянства державою.

Таксамо всі несхильні до зброй «громадські діячі» — жерці, пророки, судії, кудесники всіх часів і народів, що вони з нехітю ставляться до «грубої» фізичної сили і протиставлять їй більш чи менш високу ідею, пропонували владу якнайширішим колам громадянства, що в нашій добі більш менш покривається поняттям «народ». Ці два несхильні і нездібні до господарчої творчості типи людей виразно даються спостерегти у всіх суспільних руках та потрясениях.

Але є ще один тип людей, менш помітний з огляду на відсутність в ньому стремління жити з держави, але значно численніший, — це продуцент, творець матеріальних вартостей, прив'язаний цілим життям до свого варстата та своєї праці. Між людьми цього типу є також воявники і мирні пасивні обивателі, є люди, що вони готові боронити свою землю і свій варстат для себе і своїх дітей ціною власного життя, а є й такі, що воліють вони продуктами своєї праці заплатити за можливість спокійно жити та працювати.

Перший — це наш хазяйновитий хлібороб, що в обороні своєї межі годен потрошити ребра своєму сусідові - напасникові, а за свою ниву гине в нерівній боротьбі з озброєним «чекистом» і воліє пухнути з голоду на своєму одноособовому господарстві, ніж йти на «колхозну» панщину. А другий — це той, що був би готов сидіти і в «колхозі», якби там було хоч трохи справедливості, і щиро працювати на комуну, наколиб його по-людському годували і за працю, хоч і скupo, але по правді винагороджували.

На пасивного продуцента, ясна річ, не можемо покладатися, як на державно - організаційного чинника, вже хочби тому, що його політичної активності часом не вистарчає на те, щоб під час виборів зайти до найближчого

виборчого льокалю та вкинути до урни ту чи іншу виборчу картку. Вибори в демократичних державах виказують, не зважаючи на всю техніку виборчої пропаганди, часами до 50 % управляніх, що вони полінувалися здійснити своє виборче право і тим взяти участь в громадському життю.

Тим важливішим для відродження Української Держави є тип хлібороба вояовника, а надто, що цей тип порівнюючи найменше зауважив винародовлення під впливом культур парадує над ним нації.

Майже все наше, так зване «свідоме українство» вийшло з села, і вся революційна боротьба українства велася під гаслом визволення українського селянства. Тим часом найбільше тірків нарікань з боку інтелігенції можливо було почути на селянство, що воно не зрозуміло своєї інтеллігенції, не пішло за нею, а фактично, навіть, викинуло її зі своєї території, затуманене привабливими комуністичними кличками з Москви. І навіть дивно сконстатувати факт, що ця сама, вийшовши з села українська інтелігенція майже не робила зусиль, щоб зрозуміти, який власне державний устрій був би найбільш відповідним для суспільних нахилів та життєвих інтересів цього, навіть після масових винищень, все ще найбільш численного в Україні класу і типу людей. Чи робила вона хоч слабі зусилля, щоб направити його буйну енергію з примітивної боротьби за межу на боротьбу за граници своєї держави?

Який же суспільний лад відповідає психічному наставленню та життєвим інтересам цього класу?

Що охлократичної диктатури він не хоче, це бачимо з того, як він ще й тепер самотужки бореться за свою хату і свою ниву, не зважаючи на повну безвиглядність тієї боротьби в тих формах і в тих умовах. І бореться він з комунізмом не тому, що той комунізм московський, бо Москва говорить до нього мовою українського інтелігента, а тому, що він охлократичний, тому, що він не тільки не зніс царського, «котелка», охранки та нагайки, а навпаки їх удосконалив.

Що демократична республіка йому не до серця, в цьому можливо було пересвідчитись з того, як мало він її боронив і з якою нехіттю до неї ставився.

Гетьманство він прийняв з задоволенням, як щось натуральне і самозрозуміле, не зважаючи на те, що перед тим ніхто його не пропагував. Але прийшло воно до нього не з тих

рук і не в тих формах, як він собі в початках уявляв. Тому він не виступив в його обороні перед демократією. Воно мусіло прийти від свідомого українства, а не спиратися на силах, хоч і українських, але свою соціальну місію вже виконавших і при тому протягом вікового поневолення найбільше національно обезформилих.

Український хлібороб, а з ним і всякий продуцент мійський, все будуть ворожі до охлократичної влади, до диктатури державного апарату, об'єднаного якоюсь фанатичною вірою, виучкою, та сліпою дисципліною. Після знищенння совішкої бюрократії ця ворожість до диктатури, до комісарів та іншої урядової отаманії буде певний час, навіть, досить активною на Східно Українських землях.

Така ворожість випливає не з політичних симпатій та відразу, а в наслідок того, що всяка охлократична влада для забезпечення себе все мусить стреміти до повного опанування громадських сил державним апаратом і до якнайповнішої регламентації та контролю всього політичного, культурного, а головне господарчого життя. Для індивідуальної господарчої, як і всякої іншої, свободи з природи річі все мусять існувати вузькі межі при охлократичному уряді, бо інакше він не вдержиться. Петроградська охлократія, обмеживши під впливом демократичного Заходу перенесені з Москви вікові засади «тащіть і не пуштать», підрубала гиляку, на якій сиділа. Допустивши земства, автономію університетів та знявши регламентацію з економічного життя, вона заплатила за таку легковажність своїм існуванням.

Демократичний устрій мимо численних інших хиб, є ворожий інтересам хлібороба тим, що віддає село на поталу міста. Дійти виборами до влади селянству неможливо, так само, як фактично неможливим є контролювати її через «своїх» послів у парламенті.

Найпевнішою зброєю демократії є суспільна опінія, вироблювана пресою. Вона для продуцента є неприступна, бо в демократіях завжде буває змонополізована інтелігенцією і поставлена до послуг капіталістичних та фінансових сил.

З наведених причин найбільш відповідним для всякої продуцента і до того єдино придатним для хлібороба устроєм, є класокрагія, себто упорядковання державного та громадського життя згідно з класами, або, докладніше, корпораціями. Для хлібороба життєвим питанням є недопустити до прославлених загальних, рівних, простих і таємних виборів в

загально - державній скалі, що їх так велико-дунно пропонує демократія, бо загальними виборами його затуркають елементи, що з ним економично нічого спільного не мають; простими виборами його облурять, пропонуючи подавати голос за список осіб, яких він не бачив у вічі і яким не має жадних підстав вірити; а таємниць він не хоче, бо доки сидить у власній хаті й на власному полі, чи при власнім варстті, він може дозволити собі повну одвертість, навіть з 'найдемократичнішими' панами. Що ж до рівності, то він її розуміє так, що кожому мусить належатись по заслузі, і таку рівність, щоб він платив податки, а хтось іншим роспоряджав, він уважає за нерівність.

Продуцент не намагається мішатися до справ, що лежать поза межами його інтересів і з тим більшою нехітто ставиться він до стремлінь зовнішніх чинників вмішуватися в його класові та господарчі справи. Тому власне замісць демократичної загальності він воїлє державні органи, основані на класах. Самоуправа для хлібороба не є порожнім словом лише тоді, коли вона являється самоуправою хліборобського класу.

Класократичний устрій є найбільш гармонійний уклад політичних сил, оснований на взаємнім признанні та пошані цих сил. З цього випливає їх рівноправність в політичному життю. Продуцент не має зainteresовання спеціалізуватися на військовій службі та адміністративній діяльності, щоб жити з держави і для держави. Тому адміністративний апарат і армія все опиняються в руках охлократії. Але при класово - корпоративнім устрою цей апарат знаходиться в залежності від загально - державного, з класових представництв складеного органу, який ухвалює кошторис, себто розміри своїх педатків і кредити для адміністративного апарату, та зовнішньої оборони держави. Цідлягає адміністративний апарат і армія безпосередньо Голові Держави—Верховній владі,—інституції від класів незалежній, одною з найголовніших функцій якої є бути найвижчим центром, об'єднуючим націю, та рівноважити авторитетом Маєстату Нації всякі внутрішні противенства в державі, в тому числі і можливі конфлікти між абсолютно від себе взаємно незалежними і рівноправними органами такими от як адміністративний апарат, армія та всякі класово - корпоративні організми.

Ухвала кошторису це є дійсна і фактична самозоборона господарчих класократичних елементів перед сваволею адміністративного апарату. Це не є комедія з демократичного парламенту, де професійні депутати радять над

тим, як найщільніше обстригти податника, і змагаються між собою та утворюють крізи кабінетів лише на те, щоб порядкування державними засобами перейшло від одного Блюма до другого, як не бачимо у Франції. Тут також не може бути місця для адміністративного здирства і «грабунку серед білого дня», який переводять охлократичні уряди, де податник не посміє навіть спітати, куди витрачаються збирані з нього засоби.

Коли зовнішній політичний світ, (а почасти і самі українці) розглядають українську справу, як питання, то суть цього питання лежить в тому, як об'єднати згадані ріжнородні українські сили, що виявляють себе в тій чи іншій відповідній до їх усposobлення формі, і вивести з них одну рівнодіючу з найвижчим коефіцієнтом корисної чинності.

Демократія скрізь і завжди в таких обставинах пропонує наради та переговори і полюбовнє порозуміння всіх не тілько від себе взаємно незалежних, а навіть тенденціями собі протилежних, сил на підставі якогось хвилевого фактичного стану чи політичної кон'юнктури. Практично таке порозуміння можливе, але воно з природи речі мусить бути дуже поверховне і короткотривале, а тому і маловартне. З одного боку мусить бути усунено з обсягу порозуміння все, що ріжнить прийшовші до переговорів сторони, і це робить порозуміння занадто загальним; з другого боку всяка зміна політичних обставин міняє відношення сил, і тому таке порозуміння все мусить бути короткотривалим та вимагаючим поновлення. Воно є також неорганічним, бо всяка сила може його триматися лише доки воно її на руку і має змогу відійти від нього, коли воно стає для неї невідповідним.

В умовах існуючої і незагроженої держави демократичне порозуміння може дати певні наслідки, і державні машини якоє то порушуються, але для якогось конструктивного заходження воно не надається, бо не дає залізного споєння і стрункої єдності, необхідних для витримання якнайбільшого напруження сил. Тому власне іде в світі не повстала жадна держава і не зформувалася жадна нація шляхом демократичних переговорів та об'єднань. Тому й демократичне об'єднання українських сил нічого вдалого українській справі дати не змогло. В практиці воно б навіть пошкодило, бо ставши на такий шлях, державно - чинні елементи замісць шукати внутрішньої сили в собі і зброй назовні, шукали б ради в укладанню вічно змінливих, бо від зовнішніх об-

ставин залежких всеоб'єднуючих і всіх задовільняючих формул.

Охлократія має свій, властивий її способу думання, шлях до об'єднання чи, докладніш, з'осередження сил. Ним є зформовання монолітного в своїй однородності бойового ядра і перемога шляхом фанатичного завзяття всяких, психологічно невідповідних їй елементів, їхнього винищення або унешкодливлення, і внаслідок цього, безконтрольне запанування над масою та її зорганізовання для боротьби з зовнішніми ворогами.

Цей спосіб в порівнанні з демократичним є значно простіший, лекший і більш доцільний. Він в основі є, навіть шляхетніший, бо є одвертий і не має задніх думок, недоговорень, намагання щось виторгувати у другої сторони шляхом її дезорієнтації, як це видно на кожному кроці у демократії. В ньому, розуміється, також може мати місце і демагогія й шкурництво, але ці явища не випливають зі самої сутності руху. Іх можуть внести в рух, як свої особисті властивості, ті чинники, що вони єносіями його. Ясна річ, що від цього руху не виграє, а, навпаки, ослаблюється та викривається.

Випадків засновання держав та захоплення влад охлократичними «дружинами» історія знає велику кількість. Тому, невідповідність охлократичного способу для відновлення Української державності випливає не з його внутрішніх властивостей, а з несприятливих для нього внутрішніх та зовнішніх політичних обставин. З внутрішньо - політичних обставин найголовніше є та, що український хлібороб є перш за все індивідуальний господар, а не московський «общінник» і ніяких обмежень та регламентації зверху для своєго господарства не прийме, а забравши назад своє поле та подвір'я, ніякого урядника на них добровільно не пустить. В таких умовах українська охлократія все матиме проти себе село і не знайде собі великої підпори в місті, з огляду на його зденаціоналізованість. Підтримку вона могла отримати і в історії все отримувала лише з одного боку: від вікам зохлократизованої Московщини і рано чи пізно була змушенна ту підтримку прийняти, як прийняли її свого часу Брюховецький, Многогрішний та Самойлович, не зважаючи на всю їхню відразу до Московщини, за що пізніше дорого заплатили. Цей досвід повторили і Скрипник, Примаков, Любченко, та сотні інших, повіривши, що українізацію можливо перевести при допомозі мос-

ковських багнетів. Коли в Україні має правити орда, то та орда буде тільки Московською, а Українська рано чи пізно буде винищена або, в найліпшім випадку, опиниться в ролі усмирителів Кавказу та Туркестану.

Зовнішня несприятлива для української охлократії умова це та, що в наші часи вже нема Запоріжжя і **охлократичне** ядро мусить формуватися або на еміграції, або під окупацією, себто поза межами або території, або чинного на ній закону. Поза межами закону і території вона не зможе не тільки що перемогти українські противниці її сили класократичної та демократичної, але, навіть, не зможе дати їм «останнього і рішучого бою». Своїми ж намаганнями такий бій викликати вона сама свідомо чи несвідомо опиняється на послугах тих зовнішніх сил, які вона хоче побороти і які її настілько легковажать, що готові її підтримувати для нищення українства взагалі. Така боротьба була б можлива лише пізніше на власній території, але тут то її лежить зачароване коло, що на територію українці, які б воюни ні були, можуть прийти тільки після нагромадження сил та якнайдоцільнішого їх зорганізовання. Можливі інтервенції будуть мати дуже мало спільногого з українськими державницькими стремліннями, оскілько не існувати ме стрункої і поважної суто української сили. Скілько б не писалося про внутрішній занепад та розклад наших ворогів, треба пам'ятати одно: що самі по собі, або від вітру, вони ні при яких умовах не розваляться. Атентати і саботаж цілковито виправдали себе, як засоби для організаційної пропаганди, але викинуті з території зорганізовану чужу державну силу, вони ні при яких умовах не в стані.

Єдиний правдивий шлях для неї був би знайти територію та засоби, щоб зорганізуватися на взірець варязької дружини, орди Чингіса - хана чи якого тевтонського ордену. Йї можливість для неї теоретично все буде відкритаю, як не в одному, то в другому місці, але її не зможе використати українська охлократія, бо для цього вона мусіла б піти на якийсь компроміс і тим себе здискредитувати, бо для охлократії не існують компроміси: у полі вони кінчаються смертю отамана і переходом влади до другого, а на еміграції занепадом цілої організації.

Існує ще третій спосіб об'єднання сил: класократичний, — це спільне самообмеження і підпорядковання. Він полягає в тому, що сили, які стремлять до об'єднання, залишаючись самі собою, творять спільними зусиллями об'

єднуючу їх і над ними положену Вижчу Істанишю у формі Верховної Влади — реального ьтлення спільної ідеї — та намагаються з одного боку зміцнювати і підносити якнайвижче ї, а тим і свій авторитет, а з другого залишити безсторонність і справедливість з їх боку у відношенню до себе.

Хоч проти дідичного традиційного монархізму існує в кількаєся раз більше літератури, ніж в його користь, але в історії людства він виправдав себе в сотки раз ліпше, ніж демократія, що ту літературу створила. Цей органичний монархізм — класократію не слід змішувати з монархізмом самодержавним себто охлократичною диктатурою, яка може бути також дідичною. «Самодержав'є», як і всяка диктатура є устроєм механічним. Воно не допускає до органічного розчленовання суспільства на класи, держить маси в стані роспорощення і править ними при допомозі відірваних від свого оточення і духовно обезформлених виучкою посіпак: сатрапів, мандаринів, опричників, чекистів і т. д.

Головна внутрішня риса класократизму — це самообмеження і творчий порив замісць заєрливості і зовнішнього імперіалізму демократії та охлократії. Напрямок його чинності лежить в намаганню створити, а не заволодіти.

Самообмеження проходить, як основна риса від самого верху до самого низу класократичної організації. Його виявляє Голова Держави, з одного боку відмовляючись від диктаторських претензій на самодержав'є, а з другого боку визнаючи над собою авторитет церкви в справах духовних. Його також виявляє всякий громадський діяч тим, що в своїй діяльності добревільно визнає над собою і підтримує Вижчу Установу, якій передає право рішення справ, сягаючих поза межі його можливостей. Його виявляє продуцент — хлібороб, чи промисловець тим, що добровільно відмовляється від вмішування у внутрішні справи інших класів з метою використання своєї політичної, або чисельної переваги чи інших можливостей. Необхідність самообмеження мусить визнати і робітництво, відмовляючись від ставлення своїх класорів вимог з такій формі, що нею буде загрожене існування держави.

Самообмеження мусили виявити і вояопничі елементи, відмовляючись від своїх отаманських амбіцій «самсобіпанства» та координуючи свою діяльність з іншими силами. Без самообмеження, без намагання витворити авторитет, що стояв би він понад ними, вони в найбільш відповідальний момент боротьби винищать себе взаємно, як це зробили під час пер-

шої руйні численні українські гетьмані та полковники, як це зробили провідники французької революції і як це роблять сучасні московські комісари.

Самообмеження мусить виявити також і наша інтелігенція. Свої духовно - творчі здібності вона мусить повернути не на захоплення державної влади мирним шляхом, упасивши чи войовничий дух нації, запевненнями, що правда мусить рано чи пізно запанувати і принести «самовизначення», бо правд є стілько, скілько є їх носіїв, і все в світі, що хоче і може жити, має свою власну правду. А всякі «без кровні» революції (напр. московська та еспанська), що їх приносить інтелігенція, завжди стають крівавішими і жорстокішими ніж ті, що їх роблять войовники.

Обмеживши себе, і скерувавши свою чиність на витворення і плекання духовних вартостей, (релігія, освіта, наука, штука і т. д.), так само необхідних суспільству, як і вартости матеріальні, інтелігенція знаходить своє справжнє і почесне місце в суспільстві нарівні з класовими та військово - адміністративними організмами. В цей спосіб вона відчиняє собі дорогу і до державно - організаційної справи. Напр. вижчі церковні достойники в класократичній Англії згідно з конституцією є членами законодавчих палат. Там мають своє представництво також і наукові установи. Це право в сучасних класократіях мусить бути поширене поза церквою та наукою також на робітників освіти, штук, преси, права, здоров'я і т. і., відповідно до поширення значення та розвитку чинності цих галузей громадського життя. В таких умовах державно - творча праця інтелігенції є більш незалежною і більш почесною, бо тоді інтелігенція здобуває собі значення і вилів працею на власній ділянці, не потребуючи піддурюватися під виборця, щоб стати законодавцями, а ні не роспорювати суспільство витворюванням всяких привабливих програм, в здійснення яких часто самі автори не вірять.

Для існування держав та розвитку національних культур однаково необхідні всі типи людей: як войовники, так і пасивні обивателі, як матеріальні продуценти, так і творці духовних вартостей. Лиха якість, або занепад будь якої групи, так само згубно відбивається на розвитку цілого суспільного організму, як і їх гіпертрофія — неприродне в порівнанні до існуючих потреб збільшення та розріст. Треба собі усвідомити, що коли якийсь тип людей в суспільстві занепадає фізично, або духовно,

себ-то чисельно зменшується або деморалізується чи дегенерується, то це є небезпекою для цілого суспільства і обов'язком всіх інших груп є таку занепадаючу групу підтримувати, вливачи в неї свіжі сили для усталення рівноваги.

Занепад людей вояовничого духу перетворить творців духовно - релігійного і культурного життя в агентів чужих націй на рідній землі. Занепад впливу творців духовного життя перетворить вояовників у розбішак без пуття, чести й сумління. А господарчі елементи в обох випадках наберуть рис, що їх мають заздрісні, злобні та безсилі раби, здібні за гропі продати все. Занепад творців господарчого життя перетворить вояовників в добичників - кочовників, рабунком промишляючих, а духовних провідників у гандлярів національними та іншими святощами. Подібні ж заміщення та викривлення суспільно - національного життя можуть повстати, коли певна група, в наслідок будь яких сприятливих для неї політичних умов, дійде до неприродного поширення і змонополізування цілого суспільного життя.

Класократичний уклад українських національних сил це не є якась, викликана зміною зовнішніх обставин чергова теорія на взірець слов'янофільства, соціалізму чи фашизму, при допомозі якої її проповідники намагалися б при тій або іншій зміні обставин дійти до впливу чи до влади, бо в такому укладі всяка влада є обмежена.

Це є змагання до найбільш послідовного здійснення гасла: «Наша сила в нас самих». Поняття і нашої сили і нас самих класократичний світогляд уявляє собі територіально. В цьому лежить його найбільше протиєнство до всіх інших «національно свідомих» чи «несвідомих» сил, чинних на українських землях. Для українського соціаліста або фашиста прихильники таких самих ідей на чужих землях є близькими, ніж свої власні співгорожані інших поглядів та переконань. Так само заскорузлий, «малорос» чи кресовець польської культури волітиме вмерти на загумінках Москви, або Варшави, ніж стати з українцем до спільноти боротьби за свою землю та державу. Класократія, навпаки, вважає як українського соціаліста, або націоналіста, так і «малороса» чи «кресовця», навіть, з їхньою безглаздою ворожістю, близькими до себе, ніж найбільш послідовного і прихильного до української справи англійського, німецького, московського чи польського консерватиста - класократа.

Сучасне українство настілько відзвичайлося

думати просторовими територіальними категоріями, що тає просте і ясне, а для представника всякої іншої державної нації самозрозуміле ставлення нашої державно - національної справи, виглядає на карколомну відвагу, бо малороси горять святим гнівом за зраду Росії (всі протигетьманські виступи московської преси ідуть від малоросів), а свідоме українство «вогнем дихає» за зраду України. На щастя все це екстериторіальне сектантство не має доступу до свідомості широких мас, особливо хліборобських. Воно поверховно приймається і дуже скоро вивірюється. Немає ніякого сумніву, що коли прийде час реального здійснення великого ідеалу нації, то від всіх таких гучних сучасних, екстериторіально думаючих українських сил, все одно «свідомих» чи «несвідомих», залишиться не більше, ніж залишилося від, так само екстериторіальної колись, майже, наскрізь соціалістичної, а пізніше комуністичної України.

При всьому тому треба, розуміється, пам'ятати, що знайти шлях щоб вийти з певного становища, ще не значить вийти з нього. Внутрішня українська анархія мусить бути переможена напруженням самих українських сил, а не ходом подій чи допомогою зовні, і закінчена до того, коли боротьба з зовнішніми ворогами перейде в рішаючу фазу. Чи розгорнеться ця боротьба через рік, чи через десять років, це для життя нації однаково короткий час, і тому роль нашого покоління при всіх умовах є надзвичайно відповідальною в історії Рідного Краю.

Коли прогаємо сучасні можливості, то другий, так само сприяючий час, тяжко передбачити і трудно, навіть, сказати, чи він в будучині взагалі можливий. За невдачу планів Мазепи Україна заплатила своєю хоч і несуворою державністю. За невдачні спроби державного відродження в 1917 - 18 роках, нація мусила заплатити підрізанням коріння всіх живих і життєздатних її сил, морем крові, та міліонами трупів її найкращих синів, згублених розстрілами, засланнями та канальською каторгою. Іх не питали, чи вони свідомі чи несвідомі, а винищували лише тому, що вони виділялися із сирової пасивної однородної маси своєю більшою активністю та порівняно вижчим культурним розвитком і могли бути в певних умовах небезпечними для завойовників. При невдачі третьої спроби нація може заплатити своїм життям. Україна може зникнути з поверхні суспільного життя так само, як зникла істнувавша до Хмельниччини Русь з найбогатшою, як на ті

часі, культурою та невичерпаними джерелами культурно - державної традиції.

Ми пишаємося славою Київських князів та Галицько - Володимирських королів, майже не знаючи ні їх ідеалів, ні з чого випливало їх сила, ні які внутрішні причини привели їх, як державно - творчу, верству до загибелі. Чому вони не могли триматися на своїй землі без литовських князів та пізніше польських королів?

Мусимо також памятати, що ніяка маса не може бути без кінця втримана в стані постійного революційного кипіння. Наростанням певних революційних ідей та почувань, в нашому випадку національних з одного боку, а утисками зовні, з другого, в масах нагромаджується певна скількість вибухової революційної енергії. Ця скількість енергії в даному місці, часі і в даних умовах є явищем досить стабільним, яке не дається довільно збільшити, або зменшити ні збільшенням пропаганди, ні грошевими засобами. Вибух нагромадженої національної енергії, оскілько йому надані відповідні форми та напрямок, може скінчитися повстанням нових форм суспільного життя, себто окремою державою, а при хибній організації може скінчитися занепадом, як це вже в історії було не з одним повстанням.

Хибно думати, що по розладованню національної енергії її можливо атентатами, повстаннями, саботажем та лісовим отаманством без кінця розбуджувати. По революціях завжди приходить доба спокійної творчої праці. Всі

прагнуть спокою і порядку, а на пропаганду не звертають уваги, або навіть вороже на неї реагують.

Наши демократичні історики вважають Гетьмана Дорошенка — «Сонце Руїни» не менш талановитим, ніж був Хмельницький і при тому ніби ще більш скристалізованим самостійником. Тимчасом ніхто з них не в стані пояснити, чому населення масами залишало опановану ним територію і переселялось на Лівий Беріг під Московську владу. А причина ясна: по виладованню революційної енергії життя стабілізується, і всі його прояви та стремління, що виявилися не стійними в попереднім вибуху, відмирають. Відродження їх потім може зачатися лише через століття з красного письменства, з архівів, музеїв та наукових кабінетів, або й не зачатися зовсім.

Отже, коли наше покоління не зробить всього, що є в його силах, і не видобуде з себе відповідного максимуму енергії та посвяти, щоб та доба творчої праці, що має прийти по нескінченій ще революційній заверюсі, відбулася в українських, а не чужих державних формах, то зробить непростимий гріх перед своєю ідеєю і наступними поколіннями. За те понесе воно і заслужену кару: знищене, принижене і зганьблене за життя, перейде після своєї смерті або як страшидло в пам'ять народину (мазепа, гайдамака, дайнека, опришок), або в повне забуття потомства разом зі своєю «літературою» і своїм на його думку непереможним словом.

Громада, яка без допомоги зовні не спроможеться витворити своїх власних загально призначених авторитетів та гіерархії, невідклично засуджена на поневолення тими, громадами що мають свої авторитети та гіерархію. (А. Б.).

Найваажливішою передумовою успіху в боротьбі кожної нації за існування є духовна єдність її членів. Без неї всі інші засоби боротьби — зброя, гроші та політичні союзи не мають жадної вартості (А. Б.).

Всякий імперіалізм себто стремління до поширення до влади і впливу є одного з найкращих прикмет людини, коли він виявляється в парі з почуттям збільшення обовязків та відповідальності, звязаних з владою та впливом. Без цього імперіалізм стає зажерливістю та розперезаністю, себто найбільш суспільно роскладовою прикметою. (А. Б.).

Н. Корчак.

НАЦІЯ І АРМІЯ

Цілу добу в історії українського народу від Полтавського бою року 1709 аж до революції 1917 року можна назвати добою невпинного занепаду. Драгоманов назвав московський період «пропащим часом». Хоч він, як типовий інтелігент, а до того ще слов'янофіл, не уявляв собі докладно, в чому саме полягали найбільші наші національні втрати, але вираз його стався надзвичайно влучним.

Занепад України виявився в приспянні її воїновничого духу, в упасивленню українських мас та в розбудженню тьмяних, розслаблюючих дух і волю надій на те, що український народ здійснить свої права, коли на світі запанує правда у постаті чи то вільного самовизначення, чи безглуздих точок Вільсона, соціалізму, світової демократії та тому подібних нісенитниць.

Воїновничі елементи в Україні де-ционалізувалися і поверталися на службу інтересам метрополій, а все, що воно виявляло спротив, безпощадно винищувалося, як зрадницьке. В таких умовах дійсними обронцями України могли бути тільки інтелігенти-мрійники — історики, археологи, учителі, адвокати і т. і. і до них на протягу московського ліхоліття та догнівання старої польської державності перейшов монополь репрезентування і підтримування української справи.

Інтелігенція з подиву гідною посвятою і жертовністю перенесла українську державницьку ідею через століття і передала її поколінню 1917-1918 років. Не можливо заперечити, що в критичному менті зрыву, вона, опинившись в ролі державного проводу, сво-

го завдання не виконала, державу не тільки не з'організувала та не оборонила, але причинила навіть до заlossenня державно творчих змагань тих воїновничих та господарчих елементів, що вони, як би були перебрали від неї владу, державу були б в стані з'організувати та захиstitи, хоч і не могли в починах надати їй такого суто українського характеру, як інтелігенція собі вимріяла.

Моральна відповідальність за це падає не так на інтелігенцію, як на елементи меча, станка та плуга, бо інтелігенція давала те, що в сутності своїй вона тільки й могла дати — ідею. Опинилася ж вона при владі виключно через слабість, або й повну відсутність людей других типів в українстві. Липинський цей стан характеризує так:

«Державники українські не повинні — коли у них буде сила — інтелігентськими проявами українського пасивного анархізму турбуватись. Люде, що бажали-б «покушати влади» без потрібного для такого «кушання» риску і боротьби, не страшні для ніякої влади. Для сильної української держави всі ці українські «анти-державники» так само не будуть страшні, як не страшні вони і для чужих держав в Україні. Трагедія починається допіру тоді, коли такого типу політики в стані підняття проти **слабосилих** українських державників «народне повстання», і коли вони, після такого «удачного повстання» самі потім до «державного будівництва» беруться. Результати такого будівництва ми вже бачили. Рабська залежність українських народних мас від чужих держав — ось наслідок поширювання серед цих мас українсь-

кими інтелігентами противовласнодержавної пропаганди».

Існує в світі стара, як саме людство, правда: «мечем та кровю нація здобуває собі свободу». Ця правда загально відома у державних народів. Вона вже пробиває собі стежку й до свідомості українців, але, на жаль, запізно й дорогою ціною.

Відродження української державності мусить полягати в першу чергу на перевихованню українського способу думання, на відродженню та плеканню воявничого духу між українцями. Доказом цього найліпше може служити поступовання всіх сучасних державних народів. В промовах державних мужів всіх країн на всі лади відмінюються слово «мир». Це саме слово не сходить зі шпалт щоденної преси. Лише де-неде соромливо згадується слово «оборона». А тим часом, майже, від того самого дня, коли був підписаний Версальський пакт, всі держави невпинно й горячково зброяються.

Першою подала приклад «миролюбна» Франція. Відразу після закінчення світової війни та підписання миру, на жадання її генерального штабу повстає в ній до життя, так званий «Національний Комітет Оборони». Завданням цього комітету було й є так змілітаризувати Францію, щоб переможені держави й думати не посміли про якийсь там реванж.

Не віdstала від Франції і Англія. Заснованням по війні «Ради Національної Оборони» Англія потверджує віковічний закон: «коли хочеш миру, готовтися до війни». Англії цей мир аж за надто потрібний, бо до страження вона має багато, до зискання ж нічого.

Разом з Англією та Францією стає на шлях озброєння їхня бувша союзниця, Італія, яка, на підставі манифесту короля Віктора Мануеля, засновує в початку 1919 року «Вищу Комісію по Обороні Держави».

Що торкається Бельгії, то там ще в 1912 році була з'організована під проводом самого короля «Viща Військова Рада», завданням якої було готовування держави на випадок війни.

Під час світової війни в 1916 році засновується в Північно Американських Сполучених Державах під головуванням президента «Viща Військова

Рада», щоби дбати про мілітаризацію цілої держави і яка й до цього часу ще існує.

Навіть Польща ще тоді, коли не була державою, засновує через своїх політичних емігрантів поза межами своєї батьківщини «Раду Національної Оборони», завданням якої було провадження визвольної збройної боротьби.

За прикладом держав побідниць першою з держав побідженых пішла Німечина, яка вже в 1919 році організує Міністерство національної оборони, під контролею якого знаходяться не тільки морське та повітряне міністерства, а й догляд за всіма економичними засобами держави.

Отож, всі народи, як державні, так і недержавні, розуміли й розуміють, за одиноким виключенням хіба може українців, що право на незалежність і дальший розвиток нації та їх держав міряється силою та боєздатністю їхніх армій. Не розуміли цього лише наші свистуни отамани, що замісць армії намагалися розбити ворога повстанчими загонами, та що навіть ті загони набирали не на підставі військових знань та досвіду, а з-за їхньої прихильності до соціалізму та знання української мови. Наслідки не могли бути інакші, як ті, що тепер маємо.

Розуміється тепер уже не час поглиблюватися в закиди, бо того, що минуло, направити неможливо. Зараз всі наші сили мусять бути скеровані на те, щоб в будучині оці отаманські гопаки не повторилися, і Україна ні при яких умовах не була знову повернута в Махновське Гуляй-Поле для ріжноманітних отаманів.

Шлях до цього, як і взагалі до відвойовання Української Держави, був, є і назавжде залишиться лише один, — національна армія. Національну армію не треба розуміти, як військовий відділ якоїсь партії, або й цілу озброєну партію. Останні роки основно змінили погляд на військову силу нації. Хоч армія все була кількістю сил та засобів, якими розпоряджає нація для свого захисту, але в наші часи ці сили поширюються не тільки на вояцтво, але на все населення, а засоби охоплюють собою не лише всі витворені та існу-

ючі матеріали та добра, а також і потенціальну можливість творити ті матеріали далі в процесі збройної боротьби.

Щоб армія була в повному розумінню армією, а не озброєною партією, вона повинна бути цілком аполітичною. Її гаслом має бути «За Гетьмана! За Батьківщину! За Віру Християнську!» Можливо собі уявити, як репетуватимуть проти такого гасла будучої Української армії фахівці від українського політичного гопака. Та хай репетують. Чим більше буде з їхнього боку галасу, тим більше для нас певності, що стоймо на добрій дорозі. Не далекий той час, коли вони й самі в цьому переконаються...

Щоб армія чогось була варта, на самперед нація мусить бути чогось вартою. Для підняття національної вартості, як фізичної, так і духовної, нація повинна бути перевихована, вона мусить бути фізично, духовно й економично змілітаризована. Це, розуміється праця поколінь, але зачинати її мусімо ми. Кождий українець, де б він не був, мусить зачати цю справу від себе самого, своєї родини та свого оточення. По своєму психологічному наставленню кождий українець мусить бути вояком, плекати в собі військового духа і вже тепер шукати свого місця в збройних силах нації.

В наші часи, як згадано, війна не обмежується лише чинністю регулярних армій. Веде її безпосередньо чи посередньо все населення держави. Тому й військове виховання, яке перед світовою війною обмежувалося лише на рекрутах, тепер мусить бути поширене на все населення.

Перед війною наука велася в самій армії і у військово - навчальних установах. Для провадження цеї справи існували кадецькі корпуси та військові школи, якими кермували департаменти (або головні управи) військової освіти при військових міністерствах. В наші часи є необхідний ще один орган при Міністерстві оборони з правами окремої Гол. Управи для провадження військової освіти поза армією та військовими школами. За два роки з сирового матеріалу зробити доброго жовніра тяжко. Військове виховання

будучого жовніра повинно розпочатися з 8 - 9 років, себто зі шкільної лави.

Тому вся дітвора з перших років свого навчання в школі повинна разом з загальною освітою виховуватися в націоналістичному дусі та напів-військових вправах. Для цього діти повинні крім поділу на шкільні класи, бути з'організовані в діточі сотні та сотні на зразок бойскаутів і відбувати руханку та військову мушту за програмою поєдинчого навчання новобранця. Необхідним є, щоб раз на тиждень, найпрактичніше по суботах, улаштовувалися для дітей прогульки. Під час цих прогульок учні середніх шкіл, з'організовані в юнацькі сотні, матимуть зможу вивчати місцевість з військової точки погляду та освоюватися з топографічними мапами.

Відповідно до цього мусить бути підготований учительський склад всіх існуючих в державі шкіл. Загально поширений погляд, що перемогу армії підготовлюють народні вчителі. Тому учителство в нижчих школах без вийнятку, а в середніх переважно, повинно бути підіbrane з людей не лише кров'ю та духом українців, але таких, що вони освоїлися з військовим навчанням та вміють вчити й інших.

Кождий юнак, укінчивши учительський семинар, коли схоче бути учителем, повинен відбути однорічну військову службу в інструкторській школі, по закінченню якої та по заслуженню доброї атестації з боку шкільного командування, міг би стати учителем - інструктором.

Щож торкається тіх, що вони кінчають науку в середніх школах, то їх вони повинні перед вступом до вищих храмів науки відбути військову службу, але вже в школах для підготовування старшин запасових. Зрозуміло, що програм цих шкіл був би трохи скорочений проти старшинських шкіл, але значно ширший від так званих шкіл хорунжих. Таке військове підготовування освіченої молоді далоб змогу армії мати потрібну кількість запасового старшинського матеріалу. В таких умовах не буlob потреби чіпляти старшинські наплечники на анальфabetів та ставити їх на чолі жовнірів, які можуть бути краще виховані і більш ос-

В. Липинський.

ХВОРОБА НАША – НЕДЕРЖАВНІСТЬ.

Що і як мусить досліджувати на Україні політик, який хоче здобути та зберігти Українську Державу і забезпечити державою існування та розвиток Української Нації?

Досліджувати мусить він все, що має відношення до держави, памятаючи, що тільки в державі здійснюються національні аспирації: реалізується нація. Іншими словами: він мусить пізнати на Україні взаємовідношення держави і громадянства; мусить окреслити форму цього взаємовідношення, і мусить можливо точно означити причини, які заважали або помогали місцевому громадянству перейти зі стану аморфної (не посідаючої виразної постаті, не скристалізованої) маси в стан окресленої, виразно означеної, скристалізованої нації, тобто в стан такого громадянства, яке скристалізувалось і прибрало реальні, матеріальні форми своєї власної окремої держави.

Держава скрізь і завжди обіймає все громадянство: всіх без винятку людей, що живуть в даній території. Ця проста істина — з ряду наприклад тих, що земля кругла — була довго, та єсть і по сьогоднішній день, для більшості політиків українських абсолютно незідома. Політик - державник мусить її собі усвідомити дуже ясно. Доки він цього не зробить, вся його політична діяльність, хоч-би і найбільше «націоналістична» і «самостійницька», може бути всім, але не політикою державною, і не

вічені, ніж такі на-швидку спечені старшини.

На обов'язку згаданої Головної Управи малоб лежати також плекання всіх виглядів спорту, який розвиває духа співзмагання та боротьби, як також туризму для обзнайомлення з Рідним Краєм:

Мілітаризацією країни в цілому ма-лаб відати Вища під головуванням Я. В. Пана Гетьмана Військова Рада. Цій Раді підлягав би контроль не тільки націоналістично - військового виховання населення, а й праця міністерств війни, пропаганди, освіти, внутрішніх

політикою національною (національною в розумінні твореня, а не руйнування нації). Памятаючи, що держава мусить окреслити своє відношення до кожної людини, яка живе на даній території, і що доля держави залежить від того, як окреслити своє відношення до держави кожна людина на даній території, він не має права при досліджуванню України обминати, як в минувшині так і в сучасності, ні одної групи місцевих людей, на цій підставі, що вони, мовляв, не ці, яких йому треба.

Українського державника не треба, утотожнювати з проповідниками комуністичного чи есерівського раю; ані з борцями за права народної чи не народної мови; ані зі спеціалістами по поборюванню «панського», «буржуазного», «соціалістичного», «російського», «польського», «українського», чи ще якогось іншого «сатани» на Україні.

Досліджувати Україну можна з точки погляду легенди або дійсності: так, як хочеться щоб було, або так, як в дійсності єсть. Обидва ці способи добрі, але кожний на своїм місці і в своїм часі. Наприклад людина, хвора на таку форму сухіт, яку ще можна вилічити, напевно помре з одчаю, коли весь час буде думати про смертельну небезпеку від своєї хвороби і не буде підбадьорувати себе споминами про своє колишнє здоров'я та надію на

справ та догляд за дотриманням вимог військової економіки в праці хлібороба та промисловця.

Звичайно, що зараз, перебуваючи на еміграції, подати докладний програма праці уряду в перевилюванню цілого населення та його мілітаризації є неможливо й непотрібно. Всякий програма складається відповідно до умов та обставин на місці. В цьому допису я бажав тільки вказати напрямок та підкреслити те велетенське значення, яке має для держави національне виховання населення, з якого витворюється армія.

Його відновлення. Але так само помре вона передчасно і тоді, коли уперто не буде хотіти бачити своєї хвороби та окреслити її ступінь і форму. Те саме можна сказати і про хронічно хворі нації. Без легенд вони не можуть видужати, щоб видужати, вони побіч легенди мусить мати суворий, нещадний і можливо вірний діагноз. Він тим більше потрібний, чим менша воля та інтелігентність і більша емоціональність даної нації, і чим більше тому має вона нахилу до романтичних фантазій, після яких, під ударами дійсності, приходить повна зневіра і апатія.

Розуміється такий діагноз не призначений для згангреноаної і мертвої вже частини нації, ані її пасивних мас, восприймаючих завжди готові вже рецепти. Викликав-би тільки страшний хаос той, хто хотів-би з цілої нації поробити лікарів або соціологів. Не призначений він і для тих історичних моментів, коли треба оптимістичними образами своїх хотіння захопити і потягнути за собою цілу націю.

Недержавність — так звється наша хвороба. Ця хвороба зовсім інша ніж — подібна до неї по своїм зовнішнім ознакам — **поневоленість**. Ми — всі мешканці України — не єсть громадянством поневоленим; ми — громадянство недержавне. Це значить, що ми держави, як реального втілення нашої окремішності, не маємо не тому, що ми всі хочемо її мати, але нам якась зовнішня чужоземна сила в цьому заважає. Державі ми не маємо тому, що ми не уміємо самі в собі хотіння своєї власної держави розвинути, його в цілім нашім громадянстві розбудити і це хотіння, відповідним методом його організації, своїми власними місцевими силами здійснити.

Нація поневолена є завжди нацією державною, яку придушує і позбавляє держави на якийсь час своєю більшою силою чужоземна нація державна. Тому нація поневолена випростовується і відбудовує свою державу зразу, як тільки цей зовнішній чужоземний натиск ослабне. Вона не звязана органічно з чужоземною владою, вона вся відчуває поневолення цією владою і вона має в собі, хоч і в поневоленому, придушенному стані, але **всі елементи** потрібні для будови держави.

На територію ж громадянства недержавного чужоземна влада приходить завжди покликана частиною цього громадянства. Але, не знаходячи ніколи для себе піддержки інших його частин, тоб-то **однодушної** піддержки цілого місцевого громадянства, чужоземна влада спирається при будові держави на свої метропольні сили і править таким громадянством, як

колонією, зі своїх метропольних центрів. Тому нація недержавна, по упадку своєї метропольної влади, ніколи не може випростуватись і будувати свою державу так, як нація поневолена. Вона своєю, покликавшою чужоземну владу, частиною органічно звязана з метропольною владою; вона не вся підчуває державне поневолення; вона не має в готовій вже формі всіх елементів, потрібних для будови держави.

Отже, при абсолютній неоднаковості цих хвороб, і ліченя їх мусить бути абсолютно ріжне. Коли нація поневолена може всю свою увагу і енергію зосередчувати наприклад на політиці зовнішній — на знайдену десь з боку такого союзника (такої «орієнтації»), який-би їй допоміг позбутися гнету чужоземної держави, то нація недержавна мусить всю свою енергію і увагу зосередчувати на питаннях політики внутрішньої. Хвороба недержавності має своє джерело не в причинах зовнішніх, а викликана вона причинами внутрішніми, органічними, без усунення яких ніякі найбільше спріяючі зовнішні умови, ніякі найвірніші союзники, ніякі, навіть найкращі, зовнішні «орієнтації», абсолютно нічого не помогуть.

По упадку большовоїцької чи польської влади в Україні буде у нас не «всеноардня радість», як це буває звичайно у визволених націй поневолених, а — характерна для всіх недержавних націй — анархія і внутрішня різня між українськими людьми. Хто з політиків українських, запаморочений брехнею про поневоленість України, зайнявся б в цей момент способами «виявлення волі визволеного суверенного народу» — ріжними українськими «установчими зборами» та «законодавчими сеймами» — замість творити шляхом перш за все **власної організації** матеріально і морально сильну українську Владу Державну, той тільки збільшить цю різню та анархію і найкоротшим шляхом доведе до нового покликання самими-ж українськими людьми якоїсь чужоземної державної влади. Політик - державник мусить памятати, що при хворобі недержавності «воля суверенного народу» виявляється завжди в повстаннях проти своєї власної слабої влади і в рабській покірності супроти сильної влади чужоземної. Доки місцева влада не дасть доказів, що вона забезпечує місцевих людей од анархії і взаємної різні краще, ніж влади метропольні, ніякі українські «установчі збори» не виявлять «волі народу» мати свою власну державу. Такий доказ може дати тільки організована сила тих, що хотять мати Українську Державу. Розуміється не демократично —

республіканський метод може їм оцю силу дати.

Ставити Українням, як приклад до наслідування, політичні методи націй поневолених але державних, як напр. Поляки, Чехи, Італійці — значить збільшувати нашу політичну темноту, припинювати процес нашого самопізнання, а тим самим робити нас зовсім нездатними до вилічення з нашої недуги.

Щоб недержавність нашу зрозуміти і могти з неї вилічитись, мусимо пізнати її причини, а далі наслідки оцих причин. В той спосіб одержимо можливо повний образ цієї нашої недуги, яку хочемо вилічити. Іншими словами: зможемо пізнати характер того реально існуючого політичного матеріалу, з якого державники українські можуть Державу і Націю Українську творити.

Причини нашої недержавності діляться на дві групи. Перша: причини **статичні**, тобто **ті умови існування**, які ми маємо од природи, і яких по суті змінити не можемо. Друга: причини **динамічні**, тобто **способи нашого ділання** в даних нам од природи умовах — способи, які в нашій історії бували кращі і тірші, і які ми розумом і волею, відповідно до наших хотінь та ідей, можемо змінити.

Між статичними причинами нашої недержавності перше місце займає наше **географічне положення**:

1. на битім шляху між Азією і Європою,
2. на географічно **несталім** пограниччю двох ріжних культур: Візантійської і Римської,
3. без захищених природою границь од сусідніх держав.

З погляду політичного наше географічне положення — найгірше в Європі. Навіть Московщина в положенню безмірно кращім, бо, захищена горами, лісами та болотами, вона ніколи не була тим битим степовим шляхом, через який перевалювались з Азії в Європу, і уступали під натиском Європи на Азію, ріжні кочовничі орди, починаючи від колишніх і нинішньою більшевицькою кінчаючи. Крім того Московщина прилягає до моря, яке на другім боці має вже Європу: колишню вітчину Варягів, Фінляндію, Швецію, Германію. Ми маємо море, другий бік якого — по знищенню Візантії, джерела нашої колишньої культури — став одною з найменше культурних частин Азії. Врешті Московщина, вся без вімку, знаходиться в географічно неподільнім впливі культури східної так, як напр. Чехія знаходитьться в географічно неподільнім впливі культури західної. Ми-ж цю границю між Сходом і Захо-

дом маємо в географічно неозначенім стані на своїй землі, і по нашему живому тілі відбувається весь час пересування цієї рухомої грянини то дальше на Схід, то дальше на Захід.

Другою статичною причиною нашої недержавності єсть найбільше в Європі **родюча земля і добре підсоння**.

Політично руйнуючий вплив цих чинників виявляється:

1. в невпиннім притяганні на нашу землю все нових, ласих на українські багатства, активних завойовників, або — що було гірше, і відбувалось в значно більших розмірах: — в притяганні утікаючих од більше інтенсивної праці та шукаючих легкого хліба невоювничих, пасивних елементів;

2. в надзвичайно швидкій дегенерації громадських інстинктів у одних і других під впливом власне цих чинників.

Легкість боротьби з дуже сприяючою людині природою розвивала в людях, які від кількох поколінь пожили на Україні, лінівство і нездатність до постійного, довгого і методичного зусилля. В наслідок цього вироджувались і не могли розвиватись такі політично творчі організаторські пристрасті, як дисципліна, послух, громадська солідарність, здатність до жертв і самопосвяти. Коли Україна мала і має таку непропорціонально велику кількість ріжних «кресових оригіналів», «гоголівських типів», і ріжних політичних самодурів громадські — руйнуючого, анархістично — індивідуалістичного гатунку, то причини цього факту треба шукати перш за все в даній нам од природи великій легкості життя.

Випливаюча з родючої землі легкість забагачування розвивала в українських людях по горду до труда і нахиля до всякого роду найбільше фантастичних спекуляцій, яких яскравий вираз на ґрунті ідеологічному бачили ми наприклад недавно в ідеї соціалізації землі. На Україні нема таких верстатів хліборобської праці, що по тисячі літ (як це бачимо в північній Європі) перебували б стало в однім році, сприяючи повстанню і розвитку осілої державної нації. У нас землеробство вироджувалось в землі — хапство: громадські організуюча боротьба людей з природою вироджувалась в громадсько-руйнуючу боротьбу людей між собою за легко доступні подарунки природи.

Великі труднощі в будові власної держави, які випливають з нашої «обильної землі», були відомі вже давнім поколінням українських державників не-романтиків. Для прикладу наведу слова, сказані в 1590 р. єпископом київ-

ським Іосифом Вересчинським. Цей «біскуп-лицар», як звє його сучасний його біограф А. В. Стороженко; римо-католицький священик, що разом зі своїми приятелями, запорожськими козаками, зі зброєю в руках обороňав рідну землю від степових руйнівників; один з найбільше талановитих цивілізаторів України; оснуватель Хастова (Ново-Вересчина) під Києвом і друкарні в ньому; автор численних праць, які подавали проекти потрібних для тогочасної України реформ — заслуговує того, щоб його авторитетну думку з перед 334 літ тепер, в часах нової руїни, пригадати.

«Хто України закоштує — пише він, „Друга певна“, видана А. В. Стороженком в «Сборнику» київськ. археогр. комісії, вип. I, Київ 1911) — той вже остатиця в ній мусить, бо тягне вона кожного народу людину, як магнес залиzo. Причиною тому *genius loci*: що Україна положена своє має під веселим небом, в повітрі добрім, в землі так родючій, що кліче вона і всіх приваблює до себе. І сміло можу до України пристосувати слова Павла святого, взяті від Ісаї: ані око не бачило, ані ухо не чуло, ані в серце чоловіче не увійшло те, що Господь наготовив там в Україні тим, що Його люблять... І оци то прекрасна Україна показана тепер за гріхи свої, і в пусті поля обернена через оспалість та недбалство наше... Причина того така сама, як в Содомі і Гоморі: велика обильність хліба, в якій плавали і тучились люди українські, а нажерті, стали противитись Господу. За що Бог, порушений гнівом на них за їх незносні і мерзки поступки, знищив їх державу, і роскоші їх, а самих в неволю до рук поганських віддавши, обернув Україну на пару сот літ до щенту в пустиню...»

Третя статична причина нашої недержавності, випливаюча з двох попередніх: **неусталеність раси**.

Споконвічний брак расової єдності серед тієї людської громади, що живе на Українській Землі, сполучений з невиховуванням її в напрямі розвитку єдності політичної, спричинився до того, що **основною прикметою українських людей єсть повний брак патріотизму і зневинність до своїх власних земляків**. Оци основні прикмети приймала в історії ріжні форми: князівської, магнатської, шляхетської, козацької, і врешті сучасної отаманської та інтелігентської «партийної» гризні та анархії серед українських верхів, і такої самої анархії — українських верхів, і такої самої анархії — відборьби села з селом, кутка з кутком, і взаємної ворожнечі та взаємного недовір'я — серед українських низів.

Врешті четвертою і останньою статичною

причиною нашої недержавності єсть, випливаюча зо всіх попередніх, перевага в нашему характері **емоціональності** (чутливості) над **волею та інтелігентністю**.

Нешасливе географічне положення, сприяючі дані природи і хаотична мішаниця ріжних рас витворили в мешканцях України надмірну, часто пристрастну чутливість, якої не здержується, ослаблені легкою боротьбою за фізичне існування і причинами політичного характеру, воля та інтелігентність. Розуміється прикмета ця (як і всі зрештою прикмети, про які тут мова) присуща не тільки «свідомим Українцям». Її в такій самій мірі посидають наші «общероси» та «вшех поляки». І чим з більшою зажерливістю і меншим, розумом такий «общерос» чи «вшех поляк» з України свою «рускість» та «польськість» виявляють, тим більший вони дають доказ свого чисто українського незагнужданого темпераменту, яким вони знаменито до руїни своїх «Росій» та «Польщ» допомагають. Панове з колишнього напр. «Кіевлянина», сучасних «Слов Польських» і большовицьких газет на Україні, в такій самій мірі, як і ріжні «баскі» публіцисти з табору «відродження нації», належать всі до людей однаковісенького типу: всі вони наділені в однаковій мірі темпераментом Негрів і відповідно мінімальною дозою волі та інтелігентності.

Надмірною чутливостю, при пропорціонально заслабій волі та інтелігентності, пояснюється наша легка запальність і скоро охолоджування; пояснюється теж дражливість на дрібниці і байдужість до дійсно важких речей, яких розріжнити від дрібниць ми не уміємо. Всі наші одушевлення зі слізьми, молитвами і «весенародніми» співами проходять так само скоро і несподівано, як скоро і несподівано вони появляються. Виявити наше хотіння в ясній і тривалий ідеї та закріпити його витриваю, здержаною, довгою, організованою, послідовною і розумною працею нам трудно тому, що увага наша, не керована вікками волі і розуму, весь час розпорощується під впливом нових емоціональних подражнень, які нищать попередні. Досить напр. подражнити чиось дрібну амбіцію, або дрібне хотіння, щоб він під впливом цього дрібного подражнення забув про ідеали та хотіння, рішаючі іноді для буття цілої нації. При таких умовах, політика, як умілість організувати і здійснювати розумом та волею певні сталі хотіння та ідеї, єсть на Україні найбільше тяжкою та невдачною працею. Успішно вести її можна тільки тоді, коли прийняти метод організації, розвиваючий волю та розум, усталюючий хотіння та ідеї і об-

П. К—ів.

БОЛЬШЕВИКИ ПОБОЮЮТЬСЯ ПОВОРОТУ ГЕТЬМАНЩИНИ

Ще за існування Української Держави розсудливіці з хліборобів виразно бачили, до чого доведе панування комуністів, передчували вони, скільки лиха принесе нам безсоромна брехня большевицьких агітаторів та їхніх темних підбрехачів. Зі злочинною дурнотою чимало української інтелігенції вело, де лише була нагода, потайки пропаганду проти українського уряду в надії підкопати до нього повагу населення і знову опинитися біля влади та державної скарбниці.

Гетьманському урядові не завжди легко було поборювати нечесну гру дволичних політиків. Це ж були ті самі діячі, які цікували українських патріотів у р. 1917-ому, за те, що ці обстоювали незалежність України, а рік пізніше напалися на оголошення федерації Паном Гетьманом, який на жаль не міг знайти між українцями досить підтримки, щоби протистати безглуздим руйнницьким вимогам переможної «актанті». Пізніше, вже за кордоном, воно все казали чужинцям: «Бачите, як

межуючий надмірну чутливість та випливаючу з неї романтичну гасконаду.

Нації ситі, з перевагою емоціональності в своїм характері, мають більший нахил до романтизму ніж до ідеалізму. Між тим держава може бути створена тільки **поривом ідеалістичним**, а не романтичним: поривом, в якому стихийне чуттєве хотіння скристалізувалось в ясно окреслену ідею, і в якому на здійснення цієї ідеї скеровані всі сили розуму та волі. Поривами романтичними, тоб-то поривами виключно емоціональними, яких ідеї туманні і яких здійснювання відбувається шляхом постійного драженя емоцій («грю на серцях») — не будуться держави. Від ріжких труб єрихонських можуть падати державні стіни, але не бувало такого випадку, щоб ці стіни в той спосіб будувались. На виховування ідеалізму і на поборювання емоціонального романтизму, мусить бути скерована увага політиків-державників такої нації. Серед неї буває завжди за-

ціла Україна палахкотить повстанням? бо всі українці є запеклі вороги комунізму! А серед своїх людей зітхали: «шкода, що ми обіцяли народові менше, ніж большевики... тоді булоб напевно наше горю.»

Отже коли Винниченко було заарештовано та обвинувачено за переговори з московськими большевиками, які не лише фактично, але й офіційно залишилися ворогами України, (бо миру з ними ще не було підписано!) багато «свідомих» земляків учинило галас, що це злісний наклеп і що нашого великого письменника ув'язнено, мовляв, саме і тільки зате, що він українець. А згодом, вже на вигнанні, сам Винниченко писав, як московські большевики, знаючи, що він мріє про завалення Української Держави, пропонували йому, навіть, гроші на підготовання повстання.

Звичайно, українська фракція Другого Інтернаціоналу не дуже то виступала проти кар, що їх накладали військові суди Німеччини та Австрії. Щеб

багато фразерів та позерів, які здобувають собі оплески «народні» грою на почуттях і пристрастях юрби. Щоб така нація могла здобути власну державу, неподільне в ній панування такого типу провідників мусить бути усунене силою організації, яка матиме свою сталу і ясну державницьку ідею і цю ідею потрапить довготривалим напруженням розуму і волі реалізувати.

Політично - руйнуючий вплив оцих статичних причин нашої недержавності зростає в напрямі з північного заходу на південний схід — в міру того, як зростає степовість, отвертість, родючість і расова хаотична мішанина на Українській Землі. Найбільше поражені хворобою недержавності наші степові чорноземні краї; найменше: лісово-болотисто-гориста полоса, де зародились і розвинулись Галицько-Волинська Держава, Литовсько-Руське Князівство і лівобічна чернігівська і північно-полтавська, Гетьманщина.

Листи до Бр. Хл.

пак! Завдяки нездібності українських есдеків з есерами забезпечити лад і дати раду з комуністичними агентами, ці суди розвинули свою діяльність ще при Центральній Раді.

Про окремі факти розправи чужинців з московськими агентами та з анархізованими елементами в населенню України, що підпали під їхній вплив, має нагадати збірник «**Освободительная война украинского народа против германских оккупантов**», який готовує до друку большевицька комісія для фальшування «історії гражданської війни на Україні».

Друкуючи в російському перекладі договори Центр. Ради з німцями, комуністи особливо підкреслюють уступи про постачання Україною хліба, цукру, м'яса та коней, а не згадують, що належні за це гроші були здепоновані в Берлінському та Віденському Державних Банках до роспорядимости уряду України для закупна фабричних виробів. Після того, як українці не встигли використати своїх фондів, бо почали між собою колотнечу і розвалили власну державу, самі комуністи намагалися їх одержати, посилаючись на Рапальський договір, лише не мали успіху, бо прийшла девалюація.

Але при цьому московсько - большевицькі «оборонці українського народу від західного імперіалізму» не роблять найменшої згадки про свої потяги, що везуть удень і вночі з України в Московщину хліб, цукор, овочі, вугіль, худобу та ще невільників, без жадної заплати. А в ті часи, як німці допомогали українцям звільнити Наддніпрянщину від комуністів, які ніби прийшли обороняти народ від прихвостнів буржуазії, большевики гнали з України на північ десятки тисяч вагонів з усіким добром, що тільки попадало під руку хижакським бандам товарища - жандарма Муравьова, комуністичного «главковерха» (головнокомандуючого).

З нагоди виходу цього збірника «Правда» рахує потрібним ще раз поставити на свій грамофон вже добре заялозену плитку:

«Германські імперіалісти і до сьогодні не полишили свого заміру захопити Советську Ук-

райну. Цілком одверто заявляють фашисти про свої пляни відорвати найбагатші землі Советського Союза і в першу чергу землі українського народу. Ні! ніколи не топтати фашинським розбишакам піль квітучої Словакії! Великий український народ разом з усіма народами СССР не лише оборонить свою батьківщину від ворогів, але й розіб'є новоявлених окупантів на їх власній землі».

Як всім у Москві відомо, нещасне населення України сподівається, що вже нарешті надходить мент віддячити за змущання Баліцких, Постищевих та інших товаришів Ягоди. Щоби відвести увагу українців на щось інше, кремлівські чекісти вирішили пригадати про дрібні порівнюючи з тим, що прийшло пізніше, тертя, без яких, на жаль, не міг обйтися бурхливий 1918-й рік, головне завдяки московським большевикам та їхнім агентам й співробітникам в Україні.

Але українським хліборобам зайде буде нагадувати книжками та документами про жах сталінської примусової колективізації! Як предки наші пам'ятали століттями руйну орд Батия, так народ пам'ятатиме добу комуни протягом поколінь...

«ЖІНОЧА ДОЛЯ»

Часопис для українського жіноцтва.

Передплата на 1937 рік для заграниці на

- 1) «Жін. Доля» (саму) на рік 2 ам. д.
- 2) «Жін. Доля» і «Жін. Воля» 2.50 ам. д.
- 3) «Жін. Доля» і «Світ Молоді» 2.50 ам. д.
- 4) «Жін. Доля», «Жін. Воля» і «Світ Молоді» — — — 3 ам. д.
- 5) «Жіночу Воля» (саму) — 1 ам. д.
- 6) «Світ Молоді» — — — 1 ам. д.

Адреса:

ZINOCZA DOLA

UL. Zamkowa 37

Kolomyia, Polonia

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЗВОЛЬНИЙ РУХ І КОЗАКИ НАЦІОНАЛІСТИ

Дня 16. V. 37. відбувся в Берліні Надзвичайний Зізд Козаків - Націоналістів, на який крім делегатів вільно - козацьких провінціальних організацій в Німеччині, були запрошені численні представники інших національностей. На Зізді виступав з докладом про положення Козачих Земель під большевиками як рівнож про загально - політичне положення спеціально приїхавши для цієї цілі член Центрального Правління В. К. Козаків - Націоналістів, Ш. Н. Балінов. Заступлена була також німецька преса.

На Зізді головував провідник Козаків - Націоналістів в Німеччині, Окружний Отаман Підосаул І. Д. Овсяник.

Зізд відкрився згідно зі старою козачою традицією відспіванням молитви «Отче Наш» і козацьких гимнів. Встановленням і однохвилевою мовчанкою присутні вшановують пам'ять Козаків, що згинули в боротьбі за волю свого народу. Окружний Отаман вітає козацьких делегатів, гостей і члена Центрального Правління Ішамбу Балінова. Далі Зізд вітають:

Від імені Ясновельможного Пана Гетьмана і Гетьманського Руху — Вельможний Пан Гетьманич Данило. Від імені грузинської кольонії в Берліні — князь Диасемідзе. Від імені Української Громади в Німеччині — Голова Громади, А. Ф. Скоропис-Йолтуховський. Від Туркестанського Національного Центру, його Голова і редактор журналу «Яна-Мили-Юл» п. Аяс Исхаки. Від Азербайджанського Національного Центру, редактор журналу «Куртулуш», Dr. Гилал Мунши. Від імені української Гетьманської Молоді — студент Микола Шаповал.

В своїй промові Вельможний Пан Гетьманич сказав:

Високошановний Пане Окружний Отамане!
Хвальний Зізде!

Від імені Батька і Гетьманського Руху маю за шану сердечно вітати Вас і висловити Вам щиру подяку за за прошення.

Я і члени нашого Руху, що зі мною прийшли, радо беремо участь у цьому

зібранні, бо знаємо, що багато спільногого лучить Гетьманський візвольний Рух, що стремить до відбудови Української Самостійної Держави в історично - традиційних формах, з Вільно-Козачим Рухом, який також стремить до створення власних державних форм на козацьких прадідівських землях.

Таксамо як і Козацтво, зазнала наша Земля, не дивлячися на довгу і кроваву боротьбу - большевицьку неволю. Таксамо як і Ви знаємо ми, що здобути нашу волю зможемо лише тоді, коли станемо на шлях здорового націоналізму, а закріпіти її зможемо щойно тоді, коли черпатимемо творчу силу і досвід з джерел нашої державної традиції.

І тому Рух Гетьманський, будучи рухом суто-національним, з великою симпатією слідкує за візвольним рухом Козацтва, з яким Українську Державу вже у 1918 році лучили близькі приязні відносини, окреслені відповідними договорами.

Будучи переконаний, що Українцям і Козацтву і в майбутньому прийдеться ще раз боротися плече об плече проти спільногого червоного ворога, сердечно бажаю Вам, аби Зізд Козаків-Націоналістів в Німеччині, пройшов успішно і сприяв би Вашому дальшому скріпленню і зростові.

Козакам - Націоналістам — Слава!»

У відповідь на промову Вельможного Пана Гетьманича, Окружний Отаман І. Д. Овсяник прохав переказати сердечну подяку ЯВП Гетьманові як рівнож побажати Йому здоровля і невтомної енергії для продовження боротьби за визволення України. Від імені Козаків - Націоналістів Під'осаул Овсяник прохав далі переказати сердечний привіт всім Гетьманцям, з якими Козаків лучить ідея спільної боротьби проти спільногого ворога.

В промовах всіх інших представників червону ниткою проходила думка про органічну спільність цілей усіх поневолених народів в їх боротьбі за національне визволення і про потребу створення спільногого фронту для

ДОВОЖУ ДО ВІДОМА

читачів цього журналу та всіх бувших мешканців Землі Української без уваги на їхню віру, племено чи стан, що вони нині в Аргентині гостинній вільно, працьовито та чесно проживають, а за Державу Українську ще по-синовньому не забулися та її ревно прагнуть, непокояться, про те що певна новина в життю гетьманців - державників сталася:

Волею Гетьманської Управи на бажання та прохання Союзу «Плуг та Меч» Гетьманців - Державників, в Аргентині існуючого, від 1-шого Січня року Божого 1937-ого на почесну й відповідальну роль Представника її на Аргентину мене визначено й наказано:

«Директивами Гетьманської Управи керуючися, політичну роботу українських гетьманських організацій в Аргентині координувати мусіте, — тримаючи контакт з Гетьманською Управою маєте сприяти тому, щоб Уряд Аргентини до визвольних змагань народу нашого з співчуттям ставився, на увагу взявши, що Рух наш є супротивником — національний, конструктивний та антибольшевицький».

успішного ведення і закінчення цієї боротьби.

В своїм богатім фактичними даними докладі на тему «Внутрішнє положення Козацтва, зовнішня політична ситуація і шляхи козачого визволення», представник Центрального Правління Козаків - Націоналістів, Шамба Балінов, звернув увагу на зрист національного почуття як у Козацтва так і у всіх поневолених Москвою народів і висловив віру, що в не так вже далекому часі вдасться спільним фронтом вигнати окупанта і тим самим промостити шлях до вільного державного існування.

В дискусії прийняли участь: Голова Української Громади А. Ф. Скоропис-Йолтуховський, представник грузинської кольонії в Берліні — князь Диасамідзе, представник Студентів - Гетьманців Микола Шаповал, Отаман Зага-

Тіх, що вони в міру сил своїх та уміння чимось би прислужитися до замирення поміж нами, українцями, для створення «єдного гужа» (за нього уболівався Великий Мазепа) то значить, солідарності, непідступно бажали б, зголоситися листовно і не чаючи на адресу, нижче наведену, ласкаво прошу:

Señor Juan Andruschenko,
Representante de la Hetmanska Uprava
Casilla de Correo 1060, Buenos Aires.

Вороги Державності нашої вогонь розбратау, ворожнечи та незгоди поміж нас зручно, потаємки роздмухують, голови недоумків обіцянками щастя, не то на землі, а й на небі неможливого, задурманюють, а слабодухів воювати за справу їхню спокушають лестощами. Час вже нам, українцям, до голови власної по розум піти хапаючись, та й раз на все зрозуміти ою правду одвічною: «Чим більше чубимося серед нас за якісъ то доктрини чи, звичайно, за торішній сніг, тим міцніше ярмо неволі чужинецької для себе саміх та нащадків нашіх скріплюємо».

Ів. Андрушенко.

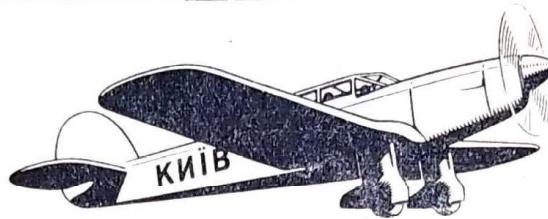
льно - Козачої Станиці в Берліні — Осаул Панасенко.

Офіціяльну частину Зізду Окружний Отаман закриває в атмосфері щирої приязні і дружби між всіма присутніми.

Німецька преса звернула прихильну увагу на цей Зізд і відмітила присутність на нім численних представників інших народів, як рівнож сuto вороже наставлення всіх як проти червоного російського імперіялізму, так і проти великоросійського імперіялізму взагалі.

На слідуючий день, 17. V. 37., представник Центрального Правління Козаків - Націоналістів, Шамба Балінов, в супроводі Окружного Отамана І. Д. Овсянника склав візиту Ясновельможному Панові Гетьманові в Ванзее.

(П. В. Г. У.).

Новий український літак

Невпинна праця та жертвеність проводу і членства Союзу Гетьманців Державників Північної Америки та Канади увінчалися ще одним успіхом.

Як повідомляє «Наш Стяг», в серпні 1937 р. Централя С. Г. Д. набула для своїх авіаційних шкіл ще одного літака найновішого моделю. При посвяченю йому надане ім'я «Київ». Таким чином організації Г. Д. мають вже 3 літаки, і військове навчання летунству піде ще скорішим темпом.

Для прийняття участі в посвяченю літака «Київ» виїхав з Європи Вельможний Пан Гетьманіч Данило, який, правдоподібно зробить подорож по Спол. Державах і Канаді та відвідає місця більшого скупчення українських гетьманців. Таким чином наші брати - гетьманці в Північній Америці мати-

муть щастя особисто вітати Високого і Дорогого Гостя, що є він живим втіленням Ідеї Української Державної Незалежності і символом нашої єдності та сили, бо слава Гетьманського імені це слава України, а його сила це наша сила.

Урочистість посвячення літака призначена на 12 серпня, і з певністю вже відбулася, а про перебіг її ми довідаємося лише в жовтню по приході газет.

Такого успіху осягли наші брати по той бік рівника завдяки широкій жертвенності громадянства, повній самопосвяти праці його проводу, та ініціативі і завзяттю референта в справах авіації полк. О. Шаповалу.

Засилаємо шире поздоровлення дорогім братам гетьманцям і бажаємо їм сил, витревалости та самопосвяти для дальших успіхів.

Академія в пам'ять Гетьмана Івана Мазепи.

250-літня річниця від часу коли перебрав булаву Гетьман Іван Мазепа відсвяткова в Буенос Айресі надзвичайно гарно, і при великому здиву учасників. Ініціатива вийшла від п. В. Цимбала, заходами якого була з рамени «Просвіти» уряджена урочиста академія дня 22 серпня в салі ХХ де Септембрє при вул. Альсіна.

Програм був ріжноманітний, виготовлений з властивою для п. Цимбала методичністю та старанням і з художнього боку близькуче відповідав найгострішим вимогам. На таке свято не стидно було запросити чужинців, і воно внесли зі свята якнайкраці враження, які й висловлювали в розмовах з українцями. Можна з певністю сказати, що ніде в цілому світі, де є українці, свято це не було відсвятковано так величаво.

Відбиток з великого портрету І. Мазепи, що його виготовив п. Цимбал і який прикрашав сцену, а також герб Мазепи та його підпис, що фігурували на спеціально видрукованих програмках академії, поміщуємо в цьому числі нашого видання, складаючи на цьому місці подяку авторові за ласкавий дозвіл.

Панахида по бл. пам'яти Гетьманові Ів. Мазепі.

Завдяки заходам Союзу Г. Д. «Плуг та Меч» дnia 28 серпня б. р. відслужив український священник о. М. Чернявський в Сирійській православній Церкві при вул. Суйпача 844 панахиду за вічний спокій душі Гетьмана Івана Мазепи, що за Україну життя своє віддав. Присутніми були поза кількома випадково прибувшими особами лише члени Союзу.

Союз Хліборобів Державників.

В краєвій пресі опубліковано повідомлення про те, що 16 липня 1937 року керуючий орган Союзу Хліборобів Державників — Рада Присяжних — постановила цей союз розвязати тому, що в сучасних обставинах члени його не в стані по совісті виконувати добровільно прийнятих на себе обов'язків супроти рідної Української Землі, супроти Української Нації та Української Держави.

Рада Присяжних буде замінена новою більш відповідаюю вимогам часу та обставин установою.

Ця постанова є останнім звеном в тім майже безпереривнім ланцюгу внутрішніх кріз та непорозумінь, якими відзначалась ціла діяльність бл. п. В. Липинського на полю практично-організаційної діяльності.

Геніальний публіцист та соціолог-теоретик, недосяжно глибокий аналітик людської природи та психології маси і одиниці, горячий патріот державник, відданий до загину справі визволення Рідної Землі, — В. Липинський оказался дуже слабим політиком-організатором.

Його публіцистично-наукова діяльність заслуговує на признання і славу не тільки між українцями, а й по цілому світі, і його, без сумніву, рано чи пізно матиме. Коли це ще дотепер не сталося, то склалися на це дві причини: по перше великі люди дуже рідко знаходять признання та зрозуміння сучасників, бо сягають духовним зором на де-кілька поколінь вперед і живуть та творять образами, в колі сучасників ще не усвідомленими, а по друге — він появився на українському, політично мало розлючому ґрунті, що не в стані дати соків посаженій ним культурній рослині, щоб вона принесла плід для всього людства.

Розвиток політично-наукової думки Європи дає всі підстави твердити, що в комплексі наук, обхоплюючих суспільне життя людства, зарисовується нова область — націологія — дослід законів повстання, розвитку та занепаду націй і культур. Ця дисциплі-

на матиме свої катедри в університетах, да зайде відповідне місце також її основоположник В. Липинський.

Натомісъ спадщина Липинського з поля практично-політичної діяльності оказалася скороминчою. Заснована ним організація Союз Хліборобів Державників оказалася нежиттєздатною і принесла йому безліч конфліктів та гірких розчарувань, ба навіть причинилася до погіршення стану його і без того надломленого здоровля та до страти духовної рівноваги.

Розбуджений його науково-публіцистичними творами класократичний державницько-монархічний рух пішов поза організацією, що була ним по-кликано той рух очолювати. Вона його навіть в де яких відношеннях гальмувала. Цим пояснюється ухвали Ради Присяжних про закриття Союзу і зорганізовання більш гнучкої та активної організації, опертій на ширших шарах громадянства.

А. Б-кий.

Щоб зрозуміти сучасність, треба

знати минувшину. Читайте

Проф. Дм. ДОРОШЕНКО:

Історія України 1917 - 1923 р.

Том I Доба Центр. Ради п. amer., § 4.—

„, II Укр. Гетьманська Держава, § 4.—

Том перший має звіж 420 стр. Другий звіж 500 стор. Обидва томи богато ілюстровані.

Замовлення висилати на адресу:

Dr. Osyp Ciupka, Okr. Soudce

Novy Bohumín 651

C. S. R. Europa

I. Чередниченко.

ШКІДНИЦЬКА ТЕЧІЯ В НАЦІОНАЛІЗМІ.

Вістка про розвязання Ради Присяжних У. С. Х. Д. викликала в націоналістичній пресі дуже соковиті зауваги. Хоч переформовання в націоналістичному русі відбувалися значно частіше, ніж в гетьманському, (слід пригадати Легію Укр. Нац., Розбудову Нації, Сурму, УВО і т. д.) все ж де які чинники, а радше особи вважають можливим трубити про самоліквідацію гетьманського руху, в той час, коли це є не ліквідація, а консолідація гетьмансько-монархічних сил.

Тутешній «Наш Клич» в замітці: «Розвал групи Скоропадчуків» пише так:

Рада присяжних розвізала УСХД! — Нарешті скінчилася одна з політичних московофільських авантюр, яка стільки нашкодила Україні й стільки українців звела на манівці. Так званий «гетьманський рух» самоліквідувався! Це лише конеквенція кризи, яка заінтувала в групі скоропадчуків після виступу з неї Липинського.

Останній комунікат це наявний доказ розкладу політичної групи, що ніколи не мала ніякого зв'язку з розвоєм національного життя України. Цю групку ну женно вигодував закордон і чужі сили. В останніх роках служила ця групка лише для розкладу українського фронту боротьби, атакуючи провокативно все, що носило український характер.

Для скріплення фронту визвольної боротьби є конечним, щоби всякі такі групки виелімінувати з української політики і викинути за борт українського життя на смітник історії. Але й такі політкани і осібняки, як Скоропис-Йолтуховський, що роками своїми брудними методами пресової полеміки, так питомими всему «гетьманському» таборові, давали доказ своєго морального занепаду — мусять раз на завжди щеинуті з кону українського політичного життя. Українська політика вимагає чистіших рук і совісти, як це має пан Скоропис-Йолтуховський! Українську політику за кордоном поведуть далеко здібніші і зовсім нескомпромітовані люди!

Стверджуємо: після всіх цих гідких герців, які справляла скоропадщина доносами у своїй рептильці у Львові та за допомогою своєї рідної (душею і брудами подібної) паліївщини; після всіх компромітуючих українство виступів в Берліні й Лондоні (шахрайства темного типу москаля Карабтофца; після шубравських виступів «гетьманської» преси на американському континенті — тепер вже прийде кінець всяким авантюрам генерала Скоропадскаво!!!

Прошу читачів вибачити, що наважу тут дословно таку вуличну лайку. Але мені хотілося показати, як виглядають «небрудні» методи Скоропадскаво!!!

ди пресової полеміки націоналістів.

Ця нотатка тут повстati не могла, бо тут невідомі ні Рада Присяжних, ні п. Скоропис, ні п. Коростовець. Крім того, обсеруючи загал Стріл. Гр., я не бачу такої аж несамовитої ворожини до інших політичних гечій, в тому числі і до гетьманів. Риоть одинні, які мусять бути здемасковані. Отже згадане «славословів» писане не тут, а в Берліні, де пресову арапанду ведуть панове Селешко і Ріко Яри.

Пан Селешко є людина здекларована. Не бувши секретарем Диктатора Петрушевича, коли той піддався большевикам. Немає сумніву, що «дипломатичні» звязки з його попередньою службою залишилися, і він не перестане поборювати українське гетьманство до останнього, себто поки в Москві будуть комуністи. Отже його против'єтманський запал нічого спільнога з націоналізмом не має.

Що до Ріка Ярого, то це людина між українцями невідома. Невідомо нізвіть, що значить слово Ріко, Ріхард чи Гершко. Про цього можливо судити тільки по його вчинках, а вони говорять проречисто.

Він уважає, що своїми наклепами може ображити п. Скорописа, старого і загально поважаного українського ліча, який був за царизму на засланні в Сибіру, тоді, коли п. Яри здобував свої чини та ордени в австрійській армії. В отаких людей вистарчає самопевності говорити про чисту совість і чисті руки в національній праці.

Зфабриковане одним з цих панів «бойове» повідомлення поміщене в органі Стр. Гр. редактором п. Шкедою, що найменше при згоді голови п. Приходченка. Ней п. Шкеда має бути старшином. Він свого часу вже тут в Аргентині добровільно присягав на «Скоропадщину», яку намагається тепер плюгавити. Від присяги він був щоправда звільнений, бо було видно, що з цього часом виступає червона фарба; якби він мав дійсно старшинське поняття про честь, то йому б не випадало виставляти себе в такому світлі. Свою червону фарбу показав п. Шкеда також під час «Свята Соборності», три роки тому, коли учасники намагалися від учити комуністичних провокаторів від звання українських свят. А п. Шкеда майже одверто обороняв провокаторів іби для спокою в салоні. Нехай п. Мих. Демянчук собі добре той момент пригадає.

Що торкається п. Приходченка, то з ласки до цього треба назвати його слабою нікчемною людиною, щоб не прикладати до цього іншої багато ішрій мірки.

Я маю свідків крім самого п. Блаватного, який уникає розмов на цю тему, що він ходив до п. Блаватного після безглазого оповіщення першого і другого бойкоту. Він же інформував п. Блаватного про зловживання Федурка, за які той був викинутий з редакції.

Він же посилався на свої тісні звязки зі Сіборським і твердив, що коли прийде стуш-

ний час, то полк. Коновальцеві, як анальфабетові у військових справах, буде вставлене піро, і він полетить, а його місце займе ген. Капустянський, який є прихильником об'єднаного національного фронту проти зовнішніх ворогів, а не внутрішньої роскладової боротьби. Він же заявляв себе прихильником співпраці з гетьманцями.

А пізніше виявилось, що всі його попередні заяви були або маячинням п'янині, або він мав приховані цілі, про які не трудно додуматися, бо коли робітся свято Мазепи, то він з п. Мандзієм виступали проти участі в ньому членів Стр. Гр. бо з того мала вийти вода на млин гетьманців.

А що до самих шахрайств гетьманців, то та писанина була або маячинням варта, наколи було сказано, які саме шахрайства гетьманці робили, де і коли, а не обмежувалися автори лише самою лайкою. Натомісъ я маю в себе номері Канадських газет, де пишеться, що націоналісти збиралі гроші на Укр. Інв. і залишили в себе яких 400 доларів «за свої турботи». Виходить ограбували інвалідів. А також не так давно в Півн. Амер. газетах був надрукований протест краєвих адвокатів, батьків обжалованих і краєвих організацій допомоги в'язням проти того, що гроші, — зібрані націоналістами в Америці на оборону геройів Львівського процесу, не були передані по належності. А хто тут в Аргентині контролював, куди пішли ті гроші, що збиралися на бойовий фонд? Шкода місця перечисляти дрібніші випадки.

Не зважаючи на все це, знаходяться між націоналістами осібняки, що наважуються захищати гетьманцям монархістам шахрайства. Вся ця робота шита білимі нитками, і видно, відкіля вона зачинається та кермується.

В проводі ОУН беруть перевагу особи, що намагаються жити з патріотизму та жертвенності громадянства, а коли засобів на життя не вистарчає, вони оглядаються на всі боки, за грішми і пускаються на юдину роботу.

Я не вірю, що в сучасному стані О.У.Н. зможе перевести ґрунтovну чистку, тому й не дивно, що підніті під націоналізм ріжні «попутчики» шукають шахрайства, та бруду скрізь де тілько можливо, лише не у своїх власних рядах, бо добре знають, що у виділі Стр. Громади знайшли і бувших чекістів і польських конфідентів і хрунів - депутатів до польського сейму.

«Жінка»

Ілюстрований двотижневик.
Орган Центрального Союзу Українок.

Річна передплата для закордону 3 зл. 15.—

Адреса:
Ul. Sykstuska 46. Lwow. Polonia

Наша сила в нас самих!

На пресовий фонд органу «Плуг та Меч» склали жертви до 1. 10. 1937.

	\$
Ів. Андрущенко	196.—
Ник. Блаватний	102.—
Анд. Білопольський	65.—
Мик. Симоненко	20.—
Др. Вас. Журківський	20.—
Вас. Останко	20.—
Іл. Чередниченко	14.—
Вас. Іванчук	8.—
Сл. Цапенко	4.—
Інж. С. Полянський	6.50
Ів. Білій	6.—
Інж. П. Ковалів	4.—
Як. Маліщак	3.—
Ю. Мазуранич	3.—
Ант. Щербина	3.—
Інж. Вас. Коваленко	2.50
П. Припутин	1.75
П. Бурбела	1.—
Дм. Городівський	3.—
С. Яросевич	1.—
Ю. Кісіль	3.—
Бор. Лихопой	4.—
Мик. Чорноіваненко	3.—
Пр. Живчук	1.50
Ів. Олійник	1.—

Збільшуйте українську силу!

Ставай в наші ряди!

МУЗЕЙ ВІДВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБІРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВІ СВОЮ ЦЕГЛІНУ!
ПОШЛІТЬ СКОРІШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВАРИСТВІ! НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ
НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ.
Prof. D. Antonovych, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia

ПЕРШОРЯДНА
УКРАЇНСЬКА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

Івана Білого

Величезний вибір найліпших закордонних
матеріалів на всі сезони.

Артистичне виконання цивільних убраних
після останніх вимог моди.

Військові уніформи.

Найвигодніші ціни. — Догідні сплати.

Azcuénaga 206. Buenos Aires

Teléfono 47 — 7564

СТОЛЯРНА РОБІТНЯ

Вол. Вовка

Виконує добре, скоро і дешево всі роботи
з обсягу столярства.

Directorio 4355.

Buenos Aires

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І ШИРТЕ

«НАШ СТЯГ», Орган Союзу Гетьманців Державників в Аме-
риці. Річна передплата \$ 2.00 ам.

Адреса: 2406 W. Chicago Ave. Chicago. Ill. U. S. A.

* * *

«УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ», впливовий часопис Західної Канади,
що стоїть на засадах Гетьманської ідеології. Річна передпла-
та \$ 2.00 ам.

Адреса: 10012 — 109 Str. Edmonton, Alta, Canada.

* * *

«ЗАПОРОЖЕЦЬ», Військовий місячник. Орган Товариства
Запорожців. Річна передплата \$ 1.50 ам.

Адреса: V. Boloban, 33 bis Bd. de Belfort. Montreuil s/Bois (Seine) Francia.

* * *

«УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ», щоденник націоналістичного напря-
му. Річна передплата \$ 12.00.

«БАТЬКІВЩИНА», націоналістичний тижневик. Річна перед-
плата \$ 2.00.

Офіційні Органи Фронту Національної Єдності, що стоять
на засадах творчого націоналізму, національної солідарності та
співпраці всіх живих сил нації.

Адреса: Lwow, ul. Charnieckiego 8. Polonia.

* * *

«НОВА ЗОРЯ», виходить двічі на тиждень. Один з найліпше
редагованих та найбільше поінформованих органів у Старім
Краю. Річна передплата Зл. 36.—

Адреса: Ul. Grodzickich № 2 Lwow, Polonia.

Ціна 30 центів арг'.

